AZ ELSŐ 25 ELŐFIZETŐNK 2000 FT-OS OÁZIS VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYT KAP

XXXVII. évfolyam 2014. 9-10

Kertbarát magazin

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG LAPCSOPORT

Ára: 650 Ft

www.kertbaratmagazin.hu

KONCZ GÁBOR

A POMPÁS VARJÚHÁJ

PAPRIKALEKVÁR

9 770133 943000 14009

KERTJÉRŐL MESÉL

BÁLINT GYÖRGY

DALIÁS

DÍSZFÜVEK

Ajándék 1000 Ft-os Oázis vásárlási kuponnal

ŐSZI-TÉLI

MADÁRVENDÉGEK

LÉTREHOZTUK Magyarország legnagyobb digitális agrárszaklap portfólióját!

LEGYEN ÖN IS RÉSZESE AZ ÉLMÉNYNEK!

Magyar Mezőgazdaság | Kertészet és Szőlészet | Kistermelők Lapja | Méhészet | Kertbarát Magazin | Kerti Kalendárium | Pegazus A lovasok lapja

AKÁR 40% KEDVEZMÉNNYEL!

Fizessen elő a Magyar Mezőgazdaság Kft. kiadványainak digitális változatára!

- Egyedi kedvezményes ár digitálislap-előfizetőink részére!
- Egyszerű, gyors, kényelmes előfizetési lehetőség!
- Bővített interaktív tartalom!
- Platformfüggetlen - bárhol, bármilyen eszközön megtekinthető!
- Keresési lehetőség a cikkekben és egyéb felhasználóbarát megoldások!
- Hirdetőpartnereink számára újszerű, interaktív megjelenési lehetőség!

mmg ONLINE az Agrárhírportál www.magyarmezogazdasag.hu | MAGYAR MEZŐGAZDASÁG LAPCSOPORT | DIGITALSTAND www.digitalstand.hu www.digitalstand.hu

Kertbarát magazin
www.kertbaratmagazin.hu

Készült a Kertészet és Szőlészet szerkesztőségében
Alapítva: 1977.
37. évfolyam 2014/9–10. szám,
2014. szeptember 19.

FŐSZERKESZTŐ:
Biza Klára
FELELŐS SZERKESZTŐ:
Algeier Wendy
TERVEZŐSZERKESZTŐ:
Végh György
OLVASÓSZERKESZTŐ:
Vass Alexandra
TITKÁRSÁG: Kiss Jánosné

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Postacím: 1591 Budapest, Pf. 294
Telefon: 273-2290
Tel./fax: 273-2285
E-mail: titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu

A címkép a Floradania felvétele

Kiadja a Magyar Mezőgazdaság Kft.
Felelős kiadó:
HÁJOS LÁSZLÓ ügyvezető igazgató
SÁRI ENIKŐ ügyvezető igazgató
Marketingigazgató:
HORVÁTH ROLAND
Ügyfélszolgálat:
Husztiné Csekő Emma
Tel.: 470-0411, fax:470-0410
HIRDETÉS:
Kiss Jánosné
Tel.: 273-2285, 273-2290
titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu
Barsi Nóra
Tel.: (+36)-(30)-982-6369
barsi.nora@magyarmezogazdasag.hu

Minden jog fenntartva!
A lapból értesüléseket átvenni csak a Kertbarát Magazinra való hivatkozással lehet.
A hirdetések és egyéb reklámkiadványok tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.

Terjeszti a Magyar Posta Zrt., a Lapker Zrt., valamint az alternatív terjesztők

KÜLFÖLDÖN TERJESZTI:
Color Interpress Kft.
1039 Budapest, Hatvany L. u. 14.
Telefon: 243-9232
Fax: 243-9242

Előfizetésben terjeszti a Magyar P. Zrt.
Levél Üzletág, Központi Előfizetői és Árusmenedzsment csoport,
1900 Budapest.
Előfizethető az ország bármely postáján, a hírlapot kézbesítőknél, valamint megrendelhető e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu címen.
További információ (06)-(80)-444-444

Előfizetési díj:
egy évre: 3600 Ft, fél évre: 1800 Ft

NYOMJA: Ipress Center Hungary Kft.
Vác, Nádas u. 4.
Felelős vezető:
LAKATOS IMRE ügyvezető
A nyomdai megrendelés törzsszáma:
Sz-12/99
Nyomás: 2014. szeptember 15.
HU ISSN 0133-9435

www.mmgonline.hu
Szerkesztő:
Pap Edina

Kézzelfogható biodiverzitás

Lapunk hasábjain nem szívesen használunk idegen kifejezéseket, a növények tudományos nevét is inkább csak zárójelben tesszük közzé, mert tudjuk, így teljes és hiteles a növény megnevezése, ugyanakkor nem szeretnénk kizökkenteni velük az idegen szavaktól ódzkodó olvasókat.

Néha mégis kivételt teszünk, mint most, ebben a számunkban, amikor a biodiverzitást taglaljuk. Még magyarosítva – biológiai sokféleség – is idegenül hat a ma sokféle fórumon elhangzó kifejezés. Nem bocsátkozunk hosszas írásos magyarázatba, szerzőnk inkább képekben meséli el a lényeget, a hétköznapi ember számára is kézzelfogható mondanivalót. A kaszálatlan, gazosnak tűnő, virágozni hagyott gyepsáv, a hasonló küllemű zöldtető, vagy zöldfal mind a biodiverzitás jegyében születik: növényfajokban gazdagítja a városi élőhelyet, és apró, hasznos állatokat vonz.

A biodiverzitást illetően egyébként jól állunk: az egyik nyár eleji szakmai fórumon külföldi szakemberek is fejet hajtottak előttünk. Amíg világszerte csökken a vadon élő méhek sokfélesége és helyenként vészesen csökken a számuk, Kínában pedig helyenként már a kézi beporzáshoz kénytelenek folyamodni, addig hazánkban lényegesen jobb a helyzet. Budapesten szerencsére a természetközeli élőhelyek tekintetében is jobban állunk: a főváros területének 7 százaléka, közel 3500 hektár, helyi védelmet élvez, sok értékes zöldfelület viszont az átgondolatlan városfejlesztések áldozata lesz. A kontinens 900 madárfajából 407 fordul elő hazánkban, ugyanakkor területük Európának csupán a 0,9 százalékát teszi ki, mondta az egyik előadó.

Vita tárgya lehet, hogy a biodiverzitás jegyében a kaszálatlan gyepek, fajgazdag cserjefoltok mellett holt fákra is szükség van, amelyek odúként szolgálhatnak. Utcák mentén, lakóhelyekhez közeli fasoroknál ez biztosan nem elképzelhető, de nagy parkok mélyén „elfér” egy-egy kipusztult fa.

A ház körüli kertben nincs nehéz dolgunk, ha a sokféleség jegyében szeretnénk tenni valamit. A kaszálatlan gyep ugyan elképzelhetetlen, de a sokféle, különböző évszakokban virágzó és termő cserjék, évelő növények tömkelege sok élőlénynek kedvez, és nem utolsósorban a mi örömünkre is szolgál.

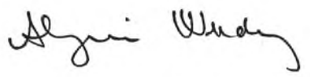

Egyszerűen egészségesen felnőni

Supreme Young termékcsalád

Az energia, fehérje és kalcium/foszfor tartalom tökéletes egyensúlya: az Új Happy Dog Supreme Young. Genetikailag módosított nyersanyagok, szója, mesterséges színezék, -aroma és tartósítószer nélkül a pont megfelelő mennyiségű tápanyagtartalommal az Ön kedvence számára.

Melanie Dopfer, állatorvos, Happy Dog Szolgáltató Központ

„Kerülje a túl gyors növekedést a fogváltást követően kevesebb energiabevitellel. A Happy Dog 2 szakaszos táplálás alkalmazásával."

HAPPY DOG
Az egészséges állateledel otthona

Keresse termékeinket az állateledel szaküzletekben!

Kertbarát

BEMUTATJUK

6 Daliás díszfüvek

22 Csak természetesen

26 A pompás varjúháj

40 Őszi-téli madárvendégek

42 Kiváló magyar árudák

44 Padlizsán és ördögcérna

48 Minden hasznosítható

52 Illatos szömörce

IDEGEN TÁJAKON

18 Holehird Gardens

KERTEK-EMBEREK

8 Koncz Gábor

12 Az erdő a karmester

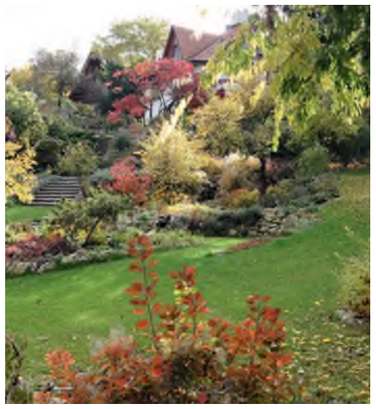

16 Jobb lesz tőle a világ

KERTET ÉPÍTÜNK

28 Körséta

IDŐSZERŰ

31 Kertészkedjünk kedvünkre

36 Őszelő

ITTHON

38 A ligeti szőlő

KERTÉSZPALÁNTA

49 A temetőbogár

50 Fűből, fából, virágból

VENDÉGLÁTÁS

56 Éget, mint a tűz

KÖSSÜNK VIRÁGOT!

58 Szívhez szóló
Őszi virággömbök
Hogyan készül az emeletes csokor?
Nem csak temetőbe

64 Posta

VIRÁGÁGYÁSOK A KERTBEN

Daliás díszfüvek

Kertünk őszi díszei között fontos helyet foglalnak el a magas díszfüvek. Méltóságteljes megjelenésük, termetük, virágzatuk meghatározza a kerti tér jellegét. Többségük hosszú életű, és kevés gondozással beéri. Hónapról hónapra más-más látványt nyújtanak.

A díszfüvek a legkevesebb törődést igénylő évelők közé tartoznak. Tél végén arasznyi magasságban vágjuk őket vissza. Márciusáprilisban levelesednek, a friss hajtások gyorsan növekednek, fajtától függően nyáron vagy ősszel virágoznak. Elnyílott kalászaik télen is mutatósak.

A kert több pontján megállják a helyüket: kerti pad, szobor vagy virágágyás hátteréként, medencék partjára vízpartjelző növényként, a termetesebbeket pedig szoliterként nagyobb gyepfelületbe is ültethetjük. Kerti terek leválasztására, takarásra, telekhatárolásra is kiválók. A virágágyásokban vezérnövényként kapnak szerepet, meghatározzák az ágyás szerkezetét. Virágzatuk, leveles hajtásuk vázában is tartós.

A hazánkban is ültethető magas díszfüvek kontinentális éghajlatú élőhelyekről származnak. A természetben napos, meleg fekvésű, humuszban gazdag talajú, gyakran fátlan területeken élnek. Intenzív növekedésük idején, a tavaszi, nyár eleji hónapokban rendszeres vízellátást igé-

Miscanthus sinensis 'Purpurascens' őszi díszben

A japánfüvek jól társíthatók őszirózsákkal

A SZERZŐ FELVÉTELE!

Párás környezetbe, félárnyékos fekvésbe való díszfű-összeültetés:

1. Közönséges kékperje
(Molinia caerulea 'Dauerstrahl')
2. Szálkafű
(Hakonecloa macra 'Aureola')
3. Közönséges kékperje
(Molinia caerulea 'Variegata')
4. Közönséges kékperje
(Molinia caerulea 'Strahlenquelle')

1. Japánfű
(Miscanthus sinensis 'Yaku Jima')
2. Japánfű
(Miscanthus sinensis 'Malepartus')
3. Japánfű
(Miscanthus sinensis 'Red Chief')
4. Japánfű
(Miscanthus sinensis 'Flamingo')
5. Japánfű
(Miscanthus sinensis 'Zwerg Elephant')
6. Évelő díszgyertya
(Gaura lindheimeri)
7. Gólyaorr
(Geranium 'Rosanne' syn. 'Jolly Bee')

nyelnek. Nyári aszály idején időnként alaposan öntözzük meg őket, hogy megakadályozzuk a levélvégek visszaszáradását. Némelyek *(Calamagrostis, Pennisetum, Stipa)* már nyár elején virágoznak. A több meleget igénylők *(Cortaderia, Panicum, Miscanthus)* augusztustól pompáznak. Némely fajtánál (pl. *Miscanthus sinensis 'Gracillimus'*) csapadékosabb nyarakon vagy félárnyékos fekvésben elegendő meleg híján csökken vagy elmaradhat a virágzás.

A japánfű *(Miscanthus)* fajtái a legkedveltebbek, a hazai kertészeti árudákban ezekből kapható a legtöbb fajta. A legkisebbek alig fél méteresek, a legmagasabb fajták a három métert is elérik.

Némely fajta színpompás őszi lombszíneződése jól társítható ősszel nyíló évelőkkel, például kék virágú *Aster-ekkel*, színes krizantémokkal. Ha ősszel ültetjük, az első télen vastagon takarjuk be a tövét avarral, ezzel védjük a fagytól.

Ambrus Mária

SZERETEK VESZÉLYESEN ÉLNI

Koncz Gábor vérbeli vadász, és a szó legjobb értelmében maga is igazi „nagyvad”. Színészként, emberként robusztus alkat, öntörvényű, erős egyéniség. Nagyformátumú alakításaiban máig érezni szülőföldje, a matyó vidék útravalóját. A mezőkeresztesi fiú országos kedvenccé, városi vagánnyá válva se felejtette el a földből élő emberek kemény világát. A Kossuth- és Jászai-díjas Érdemes művész gödi otthona különös összegzése mindannak, ami fontos az életében. A magas, jurtaszerű épület üvegkupolája alatt a színészet, a sport és a vadászat trófeái sorakoznak. A ház és a kert is a maga képére épült, sajátos, egyéni tervei alapján.

Férfibirodalomba lép, aki Koncz Gábor vendége. A kapunál terepjáró, és elkerített rész Bellának, a vadásztárs hannoveri vérebnek. A ház mögött füstölőkamra a vadhúsokhoz, a Koncz-féle szarvasszalámihoz. Körben minden zöld: a fű, a falra futó *Wisteria* lombja, a szőlőlugas, a gyümölcsfák. A tömör téglakerítés tövében kerti tó, partján nádassal. Amíg mutatja, végig is gereblyézi a víztükröt, kiszedi a hullott leveleket – mindennapi rutin – mondja, majd száraz kenyeret szór a tóba. Megpezsdül a víz, ahogy csapatban kavarognak föl a mélyből a halak. Akárcsak Koncz Gábor emlékei.

„Kisanyám, nem fagytak el a rügyek”

– Kezdő színész koromban hazajárva Keresztesre hallgattam éjszakánként az autóban a rádiót. Egyszer bemondták, hogy mindenki füstöljön a gyümölcsösben, mert jönnek az áprilisi fagyok – legyintettem: „mit érdekel ez engem?”, és kikapcsoltam. Másnap reggel anyám épp sütötte a rántottát, mikor kivágódott az ajtó, apám berohant, és euforikus boldogsággal újságolta neki: „Kisanyám, nem fagytak el a rügyek!” Akkor fogalmam sem volt, hogy ez miért olyan nagy dolog, arra gondoltam, egynapi filmes gázsimból meg tudnám venni az összes gyümölcsüket. De ma már értem az aggodalmukat, az örömüket. Ma már reggelenként én is járok, és nézem, melyik rügy jött elő, hajt-e a szőlő, rendben van-e minden.

• *Valami nagyon megváltozott. Pedig az első filmet azóta már három és félszáz követte, a gyümölcsökre ma is bőven futná...*

– Nem tudják ezt a pestiek elképzelni, milyen érzés a saját kertem termését szedni! Huszonnégy fám van, tavasztól őszig, cseresznyétől körtéig érnek. Mikor a hőségben hideg gyümölcslevessel kínálom a vendégeket, és saját citromfáim gyümölcséből facsarok a limonádéba, annak még az íze is más! Konyhakertem nincs, de két nagy tő paradicsomot a lányaim kedvéért ültettem, ha jönnek az unokákkal, tudjanak róla napsütötte, érett paradicsomot szedni.

Ház saját tervek szerint

• *Hogy a szülői ház és a falu milyen tartást adott, az nemcsak az önéletírásodból derül ki, de átsüt a szerepeken is. Balázs József drámai erejű Fábián Bálintja, vagy Sinka István Fekete bojtára ennek a világnak a legmarkánsabb képviselői.*

– Nekem nem kellett kitalálnom ezeket a parasztembereket, hiszen éltem a sorsukat. Ez az én nyelvem, az én világom. A Magyarok című filmben Fábián Bálint figuráját édesapámról másoltam. Fábri Zoltán rendező hazaküldött: „hozd el apád ruháit”. Azt viseltem, amit anyám ezerszer kimosott, megfoltozott. Apámtól való az egyik idézet is a filmben: „Hogy tudsz te fiam Pestre menni? Én már ha a vásárba megyek, akkor rosszul érzem magam”.

• *A főiskola és a szakma a fővároshoz kötött, de Pestből hamarosan a Dunakanyar lett.*

– Már harmadéves koromban itt telepedtem le, ez a második hazám. A víz mindig vonzott, kijártam kajakozni a Római-partra. Szeretek veszélyesen élni, fiatalkoromtól vízisíelek, lovagolok. Errefelé minden fűszálat, bokrot, a Duna minden örvényét ismerem, nem is akarok innen mozdulni! Három házat építettem, mindet a környéken, és mindet a saját terveim szerint. Az első telek közvetlenül a parton állt, és forrás fakadt rajta, ez a mostani házam közel van a tanyához, ahol a lovaimat tartom. Amikor megvettem a telket, nem volt még itt más épület.

• *Néhány éve itt járva, emlékszem, még kaszálórétre nézett a kert, ma már lakóutcák veszik körül.*

– Az építkezést a téglakerítéssel kezdtem, ez lezárja a teret. Utána készült el a tó, végül a ház. Mindenképp akartam a közelembe vizet, tavat, törtem a fejem, hogyan is legyen. Kimentem az országútra, és leállítottam egy embert, nagy markológéppel. Mondtam, tavat szeretnék, nézze már meg. Idejött, kérte, rajzoljam körül, hol akarom. Nekiállt, és meglepetésemre azonmód megcsinálta. Minden mesterségnek megvan a maga zsenije! Néhány óra alatt kimarkolta három méter mélyen, elsimította, padkát is csinált, de még a földet is elterítette szépen. Nagy szerencsém volt vele. Amíg dolgozott, főztem neki jó szarvaspörköltet.

• *A ház se szokványos építmény, egyetlen hatalmas, kerek központi tér uralja, csupa üveg és fény.*

– Megterveztem októberben, és már a félkész házban szilveszteréztem. Ha nem színésznek megyek, építész lettem volna. Építész barátaim jönnek is lefotózni, de a tervezésbe senkinek nem engedtem beleszólni. Én lakom itt, én tudom, miben érzem jól magam! Az élet a paraszti világban egy térben zajlik, itt is megvan a tér, ahol a nagy kerek márványasztalt körbeülhetjük. Itt főzök és itt a tévé, amit késő éjszaka is nézek, innen nyílik minden, a lányom szobája, a pingpongterem, az úszómedence, a műhely, innen lépek ki a teraszra, a kert-

KISS GERGELY FELVÉTELEI

KERTEK-EMBEREK

be. Tudósok kiszámolták, hogy aki kétszintes házat épít, az másfél évet a lépcsőn tölt az életéből. Én meg inkább élni szeretnék addig is.

• *Az üvegezett kupolának is nagy „tudománya” van.*

– Úgy terveztem a házat, hogy hat órakor épp rám süt a nap, akkor kelek. Éjjel meg látom az ágyból a holdat, a csillagokat, az űrhajókat. Gyönyörű, mikor onnan fölülről hirtelen bevág a holdfény.

Nekem az szürke

Hétszámra nem lehetett lenyírni a füvet a sok esőtől, a csúszós, vizes fű pedig „ősszefogva” a robbanómotoros fűnyíróval, megtette a magáét: Koncz Gábor levágta a nagylábujját. Egyedül volt, elkötötte a sebét, és Dunakeszire sérülten száguldott be autóval a kórházba, berontott a műtőbe, s az orvos barátja előtt ájult el. Így történt, hogy néhány hét múlva a Madách színházi Nagyvizit ősbemutatóján gipszelt lábú beteget játszott.

• *Sok ember úgy véli, hogy a kert mindenképp valami cifra, tarka virágos hely. Ez a kert pedig annyira zöld!*

– El tudsz engem képzelni, tarka kis virágoskertben? Itt tavasszal a gyümölcsfák rügyeznek, bimbóznak, akkor az a virág a kertben. Nem szeretnék itt sokfélét, ha minden színes, akkor nekem az szürke. De ha a sok zöldbe bedobunk egyetlen színt, akkor az robban. Ezért választottam a lilaakácot *(Wisteria)*; csodaszépet láttam egyszer vidéken, vettem belőle többet. Futtatom, cserépben is nevelem, nagyon tetszik.

• *Több művészt megihletett már. A francia impresszionista Monet egész sorozatot festett róla, itt meg a kertben még a lila szilva- és szőlőszemek is mintha „hozzáöltöztek” volna.*

– A szőlőt mindig irigyeltem, ha láttam valahol a szép telt fürtöket. Aztán a lugast is megcsináltam magam, vettem hozzá négy ellenálló szőlőtövet. Az a baj, hogy nem értek a permetezéshez, metszéshez. Meghirdettem, hogy kertészt keresek, de mikor nekiállt metszeni, azt kérdezte, most melyik részét vágjam le, művész úr?! Végre találtam egy helyi parasztembert, aki a sajátjaként gondozza.

• *Úgy tudtam, jó barátod, Madaras József tanított metszeni, te pedig őt kaszálni.*

– Józsi erdélyi gyerek volt, nagyon értett a gyümölcsfákhoz, jól metszett, és szerette a kertet. Kaszálni viszont nem tudott. Engem apám még főiskolás koromban is hazarendelt aratásra, nem érdekelte a színház, a filmforgatás. Úgy láttam, a vidékiek szemében lehettem én akármilyen színész, ha nem tudtam volna kaszálni, nem volnék ember.

Még készül néhány fénykép, fotós kollégámmal indulunk. A házigazda búcsúzóul bodzaszörppel kínál minket – vidéki föllépéseken ilyen házi finomságokkal lepik meg –, de a poharat nem engedi elöblíteni: – Itt csak én mosogathatok! Nő nem! Isten őrizz, még itt marad. Nem lesz több feleségem, és nem lesz több házam se!

Sándor Mária

Az erdő a karmester

A Kertnézőben őszi programsorozatának egyik nyitott kertje Gödöllőn várja az érdeklődőket. A Gödöllői-dombság lösz és homok borította lankáinak juharos-tölgyes és hársas-tölgyes erdőtársulásai fogják körül a minden szegletében izgalmas, kétezer négyzetméteres területet.

Esős reggelt követő borongós délelőtt lépünk be a kert kapuján, ahol a család kedvence, Zsömi kutya fogad. A tulajdonosok – keramikus, illetve szoftverfejlesztő házaspár – már húsz éve élnek itt az állandóan változó és megújuló természetközeli környezetben. Az erdő szinte belépett a kertbe, nem is látni, hol kezdődik az egyik, és hol végződik a másik.

• *Miért költöztek Gödöllőre a család korábbi lakhelyéről, Budapestről?* – kérdezem a kert megálmodóit, S. Fehér Annát és Steiner Gyulát.

– A férjem és én is a Bükk lábánál nőttünk fel, ahol az erdő a mindennapjaink része volt. A fák beköszöntek az ablakon, és ez egy életre szóló emlék lett. A gyerekkorban elkezdődött természetjárás is a mai napig tart. Ezt az életérzést kerestük, amikor rátaláltunk erre a helyre. Itt az erdő a kert folytatása, húz, fogva tart, mégis a végtelen szabadság érzetét adja.

Mint a mesefilmben

Az eső már elállt, teszünk egy sétát. A páfrányok sokasága élvezi a meleg párát, a sáslilomok még nyílnak a tó mellett, az alsókert növényekkel körbeölelt kis faháza pedig mintha mesefilmből került volna ide.

• *Hogyan jött létre a kert?*

– A kialakítás karmestere az erdő volt, a jövevényeket ehhez igazítottuk, *kezdi a történetet Anna*. Tájba simuló környezetet akartunk létrehozni, ahol az esztétikai élmény mellett az állatok is otthonra találnak. A tavat és a terep adta lehetőségeket kihasználva kis patakot is építettünk hozzá. A tó remek madáritatóvá és fürdőhelylyé vált, szitakötő-légifolyosók keresztezik a légterét. A nyári orgonák és a levendulák csoportos beültetésével sikerült szebbnél szebb lepkéket is idecsalogatni. A férjem ötlete alapján az erdőből behozott odvas, mohás farönkökkel sünök és gyíkok egész serege vert tanyát a sziklakertünkben.

Ahogy visszanézünk az alsókertből, a teraszok fölött épült lakóházat a koros fák törzse, lombkoronája és megannyi cserje, évelő rejti.

– Meghagytuk a több mint fél évszázados fákat, csoportokban évelőket telepítettünk köréjük, amelyek kis szigetekként tagolják a kert belsejét. Olyan növényeket, cserjéket ültettünk, melyek nem különösebben igényesek, mégis „varázsolni” lehet velük. Fontos szempont volt még, hogy a kertünk soha ne „aludjon”, ezt a növények színével, alakjával, a virágok nyílási idejének különbözőségével értük el.

Tájba illő terep

• *Alig látok örökzöldet a növények között.*

Ha az „erdő szele” megcsapja az embert, az felejthetetlen. Annak illata állandó, évszakonkénti és napszakonkénti változása nagy élmény, ami után már nem vágyunk az örökzöldek állandóságára.

A kert legalsó és legmagasabb pontja között közel tizenkét méter a szintkülönbség, a terep kialakítása, a teraszok, rézsűk alakja a családfő ügyességét dicséri.

– Azt szoktam mondani – veszi át a szót Steiner Gyula –, hogy a tortát én készítem, a feleségem pedig a díszítést. Így volt ez a ház építésénél és a kert átalakításánál is. A telek elvadult, teraszos művelésű szőlőskert volt két-három méteres teraszokkal szabdalva. Ebből kellett átlátható, tájba illő terepet formázni és megálmodni olyan helyeket, mint a ház, az autóbeálló, a domb-

MEGYESI ÉVA FELVÉTELE

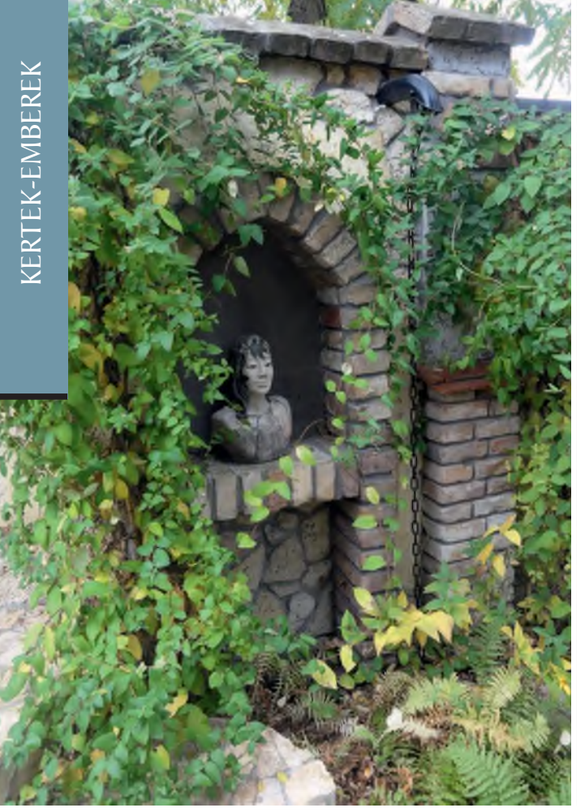

S. FEHÉR ANNA FELVÉTELEI

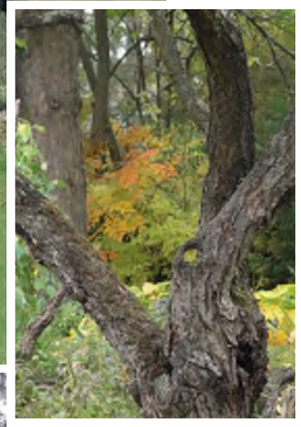

www.kertnezoben.hu

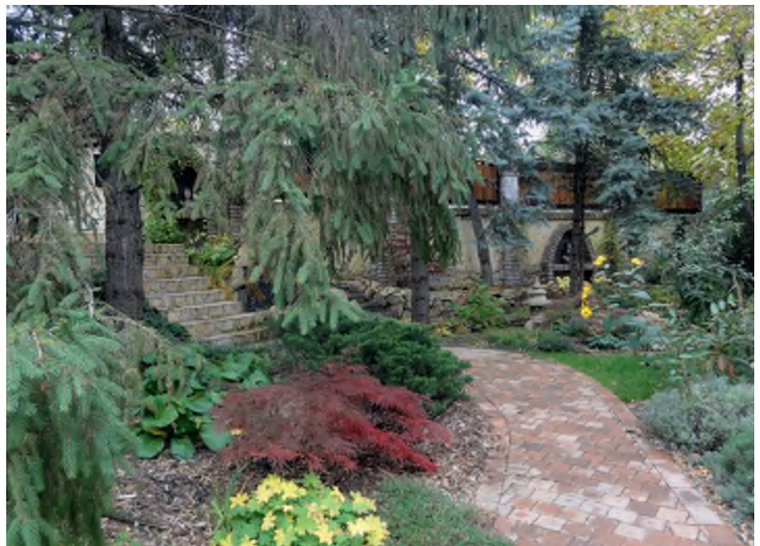

oldalba vájt pince, a tó, a sziklakert, a kis zöldséges- és a gyümölcsöskert. Mindezt úgy, hogy lehetőleg ne bántsuk a meglévő értékes növényeket. Azt akartam, hogy a kert részei már a terep kialakításban kínáljanak valami izgalmat, amit a növények majd megkoronáznak. A megvalósításban nap mint nap részt vettem. Mára a munkám egyszerűbb, az én feladatom a gyep ápolása. Az íves gyep összeköti, egyben tartja a növényszigeteket.

• *Vannak kedvenc növényeik?*

– Szenvedélyes növénygyűjtő vagyok, *mondja a ház asszonya*. Éppúgy elérzékenyülök a pipacsmező láttán, mint egy botanikai ritkaságon. Kedvenceim az alpesi virágok, a kőtörőfüvek teljes nemzetsége, az erikák, a havasi gyopárok. A nálunk honos erdei szellőrózsát, az illatos gólyaorrt, a hunyort, a tollbugákat is kedvelem, kecses, törékeny ágrendszerükkel, hosszan nyíló virágaikkal ők a kertünk balerinái. De ugyanígy lázba hoznak árnyékos kertem vitézei, a karakteres páfrányok, köztük a karéjos vese-, erdei-, vagy gímpáfrány. Tavacskánk környezetének növényeit is szeretem, élükön a kínai hamuvirággal, a törpeíriszekkel, a tóban ágaskodó vízilófarkkal, és a tavirózsákkal. Persze a sor még messze nem teljes.

• *Van olyan kertrészlet, amit különösen kedvel?*

– Sikerült régen dédelgetett álmomat, a meditatív kertet megvalósítanom; fél évszázados fenyők és két diófa keretezik, égboltként borulnak az alatta élő növények fölé. Olyan szakrális tér kelekezett így, amelybe a japánkert elemeit és növényeit ültettem be, és a kerámiáimat is sikerült elhelyeznem. Ide szoktam kiülni, és csak figyelem a tárgyak és növények együttesének harmóniáját, a rajtuk megcsillanó fények és a színek játékát. Itt feltöltődöm, és nekikészülök a soron következő munkámnak.

Édes a pihenés

• *Talán még a gondolkodásunkat, a világhoz való viszonyunkat is megváltoztatja a kert?*

– Úgy van. Megtanultunk befelé figyelni, ha kell, elcsendesedni, gondoskodni és persze felelősséget vállalni a kertért, a benne élő növényekért és állatokért. A téli madáretetés, a növények metszegetése, a trágyázás és a gyomlálás, a növények kordában tartása sok munka és elfoglaltság, de utána szó szerint édes a pihenés.

• *A fiuk is segít a munkákban?*

– Andris még csak nyolcéves, ő inkább játszani szeret. Első útja általában a tóhoz vezet, nagyon izgatja a benne zajló élet. Tavasszal, amikor megpillantotta a kis ebihalakat, azonnal elmesélte az iskolatársainak, és szemléltetésképpen még vitt is belőlük egy üvegben, hogy teljes legyen az értekezés.

• *Terveznek még átalakítást?*

– A kertet sosem lehet befejezni, a növények néha egymás kárára is változnak, fejlődnek. Rendet kell közöttük tartani, átültetni, ritkítani, pótolni kell őket. Az alapelképzelésen már nem változtatunk, továbbra is az erdő a karmester.

Megyesi Éva

Jobb lesz tőle a VILÁG

Kedves Húgom! megszólítással kezdte harminc éven át az időszerű kerti munkákról szóló leveleit Bálint György a Nők Lapja hasábjain. Igen jó módszer volt ez akkoriban a kert, a kerti munka népszerűsítésére. A képzeletbeli címzettről pedig egészen határozott elképzelése volt, barna hajú, kék szemű fiatalasszony, aki két gyermeket nevel, és a férje alig, vagy csak ritkán hajlandó a kertben dolgozni.

A Magyar Televízió Ablak című műsorában péntek esténként milliónyi néző figyelte Bálint Gazda tanácsait, másnap pedig az ország gazdaboltjaiban is megtudták, miről beszélt. Akkoriban nálunk ez a műfaj, a kertészet szakszerű, népszerű megjelenítése még gyermekcipőben járt, éppen a mi magazinunk volt az egyik zászlóvivője. Bálint György, akit a televízió fiatal szerkesztőnője nevezett el Bálint Gazdának ezt éveken át nagyszerűen művelte, úgy tudott beszélni, írni a kertészetről a műkedvelőknek, hogy sok hazánkfiával megszerettette, de legalább is az érdeklődését fölkeltette iránta.

Bálint György 95. születésnapját ünnepelte az idén, és hol is köszönthettük volna stílszerűbben, ha nem a kertjében. 17 éve lakik ebben az otthonban, amelynek kertjét most a felesége, Antónia műveli, ám a tervezésében ő is részt vett. Antónia nem akart haszonnövényeket, ebben nem értettek egyet, a kertben ugyanis a hasznosság és a szépség jó aránya adja a harmóniát. A mostani látványban ez azért érvényesül, *mondja Bálint György,* miközben körbevezet az esőtől még nedves gyepen, a kert öreg és fiatal fái között. A bejárathoz közel büszkén őrködő kerti törpét Erdélyben, Zsombolyán kapta ajándékba, *meséli, majd sietve hozzáteszi,* hogy Borsos Miklós szerint nem giccs az, ami nemes gondolatokkal gazdagítja a művészet filozófiáját.
A gyep közepén álló öreg kajszifánál elidőzünk. Olyan ez a fa, mint én, *mondja*, tele sebekkel, csonkokkal, szükségtelen, fölösleges dolgokkal. Lám itt ez a kéregdarab is nemsokára leválik. Végül majd kivágják.
De hogy lássa, nem vagyok maradi gondolkodású, itt ez az almafa, *mutatja* a néhány éve megjelent, karcsú balerinára emlékeztető gyümölcsfát. Nagy nemesítési eredmény volt az egyetlen sudáron – igaz nem túlságosan élvezhető – gyümölcsöt termő, főleg a balkonokra ajánlott almafa, amelyet éppen a termete miatt Balerina névre kereszteltek. Azért titokban ott szerénykedik néhány paradicsom is a veteményes sarkában, *teszi hozzá* finom mosollyal a szája szegletében.
Itt ez a nagy sárfű *(Euphorbia lathyris), mutatja* a veteményes szélén tenyésző hatalmas termetű, különleges külsejű évelőt. Igazán mutatós, érdekes a látványa és hasznos is, vakondűző.
A terasz közelében lévő szerszámoskamra előtti szőlőlugashoz érünk. Egyetlen tőkéből nevelte, s az egészséges lomb között dús, vaskos fürtök bújnak meg. Valamikor Olaszországból érkezhetett, de a fajtáját még nem sikerült azonosítania egyik szőlősismerő kollégájának sem. Annyi biztos azonban, hogy semmilyen betegséget nem tapasztalt még rajta, tehát soha nem kellett permetezni. Rövidcsapra metszve rengeteget terem, *teszi hozzá.*
A ház közelében virágzó hatalmas levendulabokorról azt mondja, az „kéthitű" növény, hasznos és díszít is. Föllépdelünk az árnyas teraszra, Antónia asszony frissen sült süteménnyel és forró kávéval kínál.

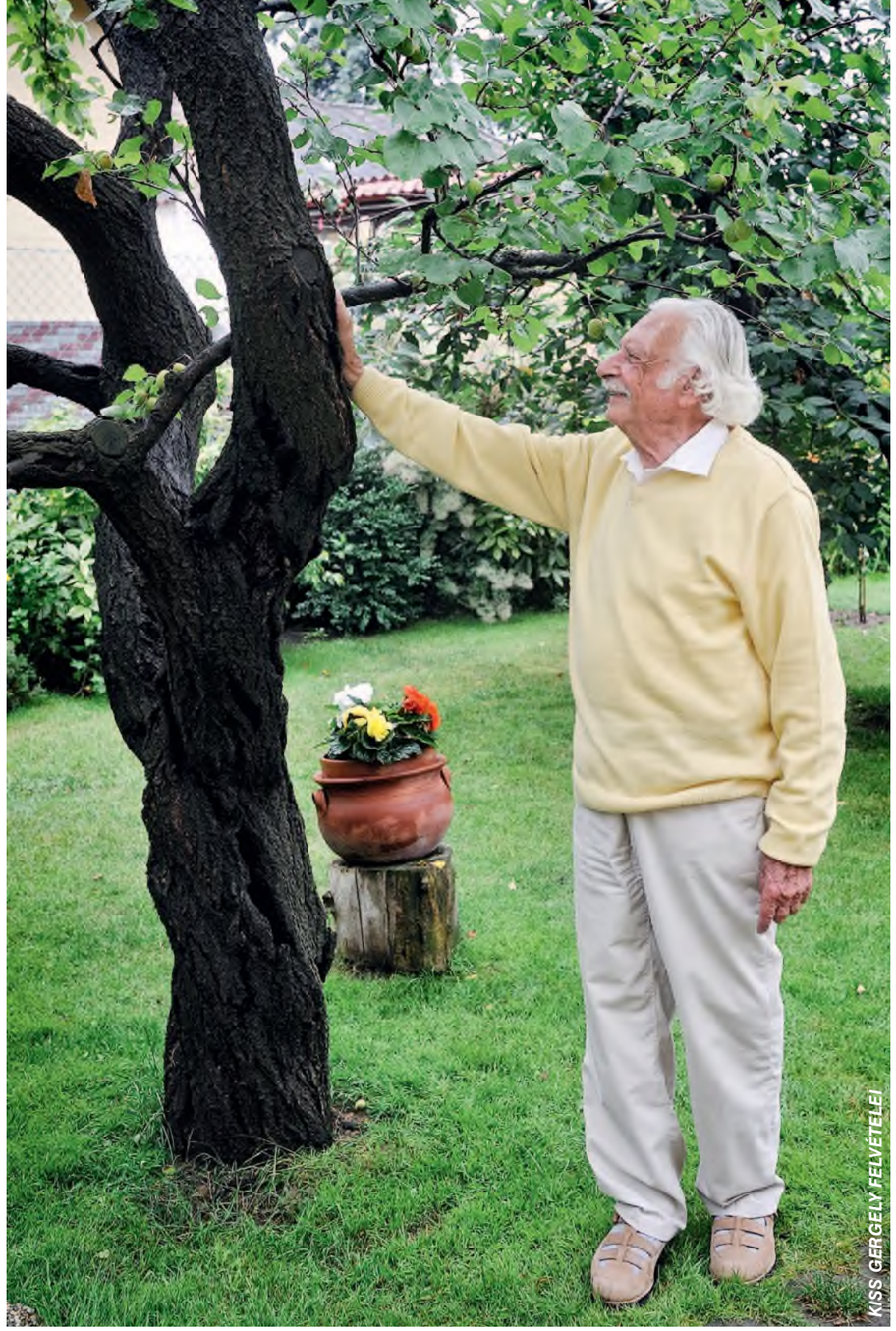

KISS GERGELY FELVÉTELEI

Mindenki kertész a családomban, *meséli*, János fiam, András unokám és az unokamenyem is ugyanott szerezték a diplomájukat, ahol én. Dédunokáim, a hároméves Anna és az ötéves Ádám valószínűleg menthetetlenül „fertőzöttek" már a kertészettel, a természettudománnyal.
A kertészet iránti érdeklődése annak idején a gyógynövényekkel kezdődött, *meséli,* talán ezért is fogadja el a bükkszentkereszti Füves Ember meghívását a mai napig, volt már, hogy a 3 napos rendezvényen 500 ember előtt beszélt a gyógynövényekről.
Sok helyre hívják most is, az ország különböző részeibe, hogy válaszoljon kertészkedéssel kapcsolatos kérdésekre, beszéljen gazdag szakmai tapasztalatáról. Főleg a tavaszi időszak zsúfolt, olyankor alig győz eleget tenni a meghívásoknak.
Tanulságosak ezek a találkozások és kérdések, *mondja,* jó és elkeseredett hangulatot is tapasztal. Az évek óta tartó munkanélküliség után most újra kertészkedni kezdenek az emberek, önellátásra törekedve. Újra szükség lett a jó tanácsokra, a szakmai útmutatásokra, ám Bálint György szerint kihalt az a szakértőnemzedék, aki erre annak idején alkalmas volt. A mai falugazdászok statisztikák készítésével, növényútlevelek kiadásával töltik az idejük nagy részét, a legtöbbjük pedig nem is ért a szakmához.
Ha most harminc éves lenne akkor, Németh László, Erdei Ferenc és Szabó Zoltán nyomdokain nekilátna a falukutatók munkájának, *mondja*. Az ország fejlődésének az ma a kulcsa, hogy csökkenjen vagy akár egészen tűnjön el a város és a falu, az értelmiség és a munkásság közötti különbség. És ebben segíthetne a kertészet, hiszen azt bárki művelheti, így gyakorlatilag az egész társadalmat összefogó tevékenység lehetne.

A házikertben, balkonládában, közösségi kertben folyó kertészkedés megváltoztatja az emberek morális értékrendjét, a gyerekek is értékelni kezdik a maguk által végzett munkát és annak gyümölcsét, majd hamarosan mindenki számára magától értetődő lesz, hogy csakis munkával lehet eredményt elérni. Néhány éve ennek módszereivel foglalkozik a nyugdíjas Bálint György, aki a Kertészet és Szőlészet, illetve a Kertbarát Magazin főszerkesztőjeként nyugdíjba vonulásakor azt tervezte, hogy azontúl majd csak könyveket ír. A nyugdíjas évek azonban közel sem azt a nyugalmat hozták, amiről álmodott, és a füredi kert után ez a mostani is új kihívásokat hozott.

A magaságy gondolatát, hasznosságát hirdeti az utóbbi években, és úgy látja, hogy az elvetett mag már szárba szökkent, magaságyak készülnek országszerte, nyugdíjasotthonokban, iskolákban, de akár a budai villa erkélyén is, ahol mozgássérült, tolókocsiba kényszerült emberek is kertészkedhetnek. Aki egyszer is megízleli a saját maga által nevelt friss paradicsom ízét, az valószínűleg nem mond le róla többé, de másként tekint majd a boltok polcáról levett zöldségre, gyümölcsre is, ha tudja, mennyi törődést és hozzáértést igényel, amíg a magból érett termés lesz.
Bálint Györgynek meggyőződése, hogy ha ezt mindnyájan megtapasztaljuk, biztosan jobb lesz tőle a világ. És ez már nem csak az értelem, hanem az érzelem világa.

Biza Klára

HOLEHIRD GARDENS

A Holehird Gardenst 2002-ben Anglia kedvenc kertjének választotta a BBC Gardeners' World. A kert mind a négy évszakban kínál látnivalót és a fantasztikus Windermere tóra néző kilátása miatt is érdemes meglátogatni. Fenntartásáról a Lakeland Horticultural Society helyi tagjai gondoskodnak; a héthektáros kertet térítésmentesen, a szabadidejükben gondozzák.

1

A SZERZŐ FELVÉTELEI

2

3

4

Az Egyesült Királyságban, a Windermere tó partján, Cumbriában található kertet az 1860-as években épített udvarház köré tervezték a tóvidék egyik legszebb panorámájú, hegyoldali telkére. A 19. század végéig a tulajdonosok három nemzedéke alakította az eredeti kertet, majd 1902-ben a tájépítész *Thomas Mawson* tervei alapján kibővítették. 1945 után pénzügyi nehézségek miatt felhagytak a fenntartásával, így amikor a Lakeland Horticultural Society 1969-ben gondozásába vette a közel héthektáros területet, azt szinte teljesen benőtte a helyi növényzet. Az első 10 év a helyreállítással telt. A Felső Kertben található sziklakertből például csak a nagyobb cserjék és a fák vészelték át a majd 25 éves átmeneti időszakban hiányzó emberi gondoskodást. Négy, jól elkülönülő részre osztható.

A Fal Kert

A kert „szíve", a klasszikus téglafalak védelmében kialakított Fal Kert (Walled Garden) lombhullató évelőket és meleg-kedvelő fajokat tartalmazó kiültetéssel. Eredetileg konyhakertként üzemelt, majd a 80-as évekig facsemetéket árultak ott, mielőtt a társaság kezelésébe vette a területet. Itt található a botanikai könyvtár és a 90-es években épített látogatóközpont.
A fal körüli ágyásokat lombhullatókkal, évelőkkel, tavaszi hagymásokkal és a falak védelmében növő cserjékkel telepítették be. Télen sem a nyugati, sem az északi ágyás nem lát napfényt, az enyhe télnek és az általában gyorsan olvadó, vékony hótakarónak köszönhetően azonban sok, a kertben másutt nem nevelhető egzotikus növény található itt. A központi ágyást színek szerint ültetik be egynyáriakkal és évelőkkel, évről évre a nyár második felétől az első komolyabb fagyokig dáliák tömege a meghatározó bennük. Az ágyások központi eleme egy-egy kisebb termetű fa, a vörös és a narancs ágyásokban vörös lombú cserszömörce és a mahagóni törzsű fénylő kérgű meggy *(Prunus serrula)*, a fehér ágyásban pedig a fehértarka, emeleteságú som *(Cornus controversa 'Variegata')*.
A könyvtár előtti teraszon kőből készült ódon lóitatókban alpesi évelők díszlenek. Fűszernövényes kertet és néhány kényelmes padot is találunk ott, ahonnan az egész belső kert szemmel tartható.
A déli oldal sarkában a mediterrán ágyásban levendula, citrom- és olajfa található nyáron a látogatók egyik kedvence a parfümillatokkal teli zug. Mellette kapott helyet a fő üvegház, ott szaporítják az újonnan érkezett fajokat, illetve az a növénykísérletek színhelye is.

A Külső Kert

A Külső Kert ékessége, az udvarházhoz közel eső kaszkád kisebbfajta tóból és itt-ott kiszélesedő patakrendszerből áll. Nyári díszei az óriáslapu *(Gunnera)*, a nőszirom *(Iris)*, az árnyékliliom *(Hosta)* és a kankalin *(Primula)*. Kora tavasszal hóvirág-, hunyor- és erikaszőnyeg borítja, amit az azáleák, a magnóliák és a rododendronok májusi színkavalkádja követ.
A fűfélék külön ágyást kaptak a Holehird-udvarház oldalában, amíg az udvari

1 A Holehird-ház az 1860-as években épült Joseph Stretch Crowther manchesteri építész tervei alapján, aki a Tóvidék közkedvelt építésze volt abban az időben Cumbriában

2 A 60 × 60 méteres zárt Fal Kertben a társaság által üzemeltetett könyvtár és kiszolgálóépület a jórészt évelőkkel beültetett gyepre néz. A dáliák az őszi kiültetés gerincét adják, de varjúháj (Sedum) és sáfrányfű (Crocosmia) is nyílik

3 A fallal körülzárt kertben már látszanak az ősz első jelei a tekintélyes fává cseperedett japánjuharon. Előfordul, hogy már szeptember első felében őszi pompájukban ragyognak és a lombok tűzijátéka egészen novemberig tart

4 A domboldalból szelíden csordogáló, több helyen kiszélesedő patak partját látványos évelőszőnyeggel ültették be. A terep adottságai miatt a felszínre bukkanó vízfolyást először a tóba vezették, az onnan túlfolyó víz alkotja ezt a kis kaszkádot

The Lakeland Horticultural Society

Patterdale Road
Windermere
Cumbria
LA23 1NP

Belépődíj nincs, de szívesen vesznek
néhány fontnyi adományt,
amit teljes egészében a kertre fordítanak.
Napkeltétől sötétedésig az év
minden napján nyitva tartanak.

Bővebb tudnivalók:
http://www.holehirdgardens.org.uk

1

2

3

4

5

1 A Tóvidék Kertészeti Társaság önkénteseinek egy része növények szaporításával is foglalkozik. A belső üvegház egymagában áll, de a fal túlsó oldalán, a lejtőbe vágott vízszintes területen üvegházak sora óvja a cseperedő növényeket

2 A hangafélék családjába három nemzetség, a hangák (Erica), a csarabok (Calluna) és a gamandorhanga (Daboecia) tartozik. Az utóbbi mindössze két fajt számláló (D. azorica és D. cantabrica) nemzetség is megtalálható a kertben

3 A tégalfalakon belül valaha kertészet üzemelt. Növényeket mind a mai napig lehet kapni. Húsvéttól októberig, a főépület nyitvatartási ideje után jellemzően becsületkassza várja a betérőket

4 A keskeny, hosszú ágyásban üröm (Artemisia), margitvirág (Leucanthemum), lángvirág (Phlox), japánfű (Miscanthus 'Morning Light') ezüstfehér csomói, hófehér és gyöngyház-rózsaszín dáliák, cserjés margitvirág és a lombjától már-már megfosztott mandzsu aráliák (Aralia elata 'Variegata') virágbugái díszítenek

5 A Felső Kertben a hegyoldalra kapaszkodó ágyásokban meghagyták a terep eredeti, sziklakibúvásos jellegét, ami ezen a párás, nedves, esőkkel bőven áztatott hegyvidéken az évszázados famatuzsálemek árnyékában nemcsak az árnyéktűrő évelőknek, hanem a mohaféléknek is kedvező élőhelyet kínál

ágyást a Tóvidék növényvadászа, *William Purdom* által behozott fajokkal telepítették be az alpesi kiültetés szomszédságában.

A Holehird Gardens jelenleg három nemzeti gyűjteménynek is otthont ad, amelyek szintén a külső kertben találtak otthonra. A tollbuga- *(Astilbe)*, a tibetimák- *(Meconopsis)* és a vesepáfrány- *(Polystichum)* gyűjtemény mellé a közeljövőben tervezik, hogy nemzeti gyűjteményes szintre emelik a gamandorhangákat *(Daboecia)* is. Ennek a feltétele a fajok 75%-ának megléte.

Az Alsó Kert

2001-ben a társaság bővülő létszáma, a belőlük alakult csapat, illetve a kertfenntartást végző helyi önkéntesek odaadó munkája lehetővé tette az alsó kert művelésbe vonását, így végre egyesíthették az eredeti 19. századi kertet a már rendbe hozott területekkel. Az Alsó Kertnek a birtok bejáratához közelebb eső része ad helyet a *hortenziasétánynak*. Jelenleg 150 gömb virágú és tányéros virágzatú kerti-hortenzia- *(Hydrangea macrophylla)* fajtával büszkélkedhetnek, míg a gyűjtemény másik fele – további mintegy 160 tő – a felső út mentén, a Fal Kert területén a falakra futtatva és a *Davidia*-ágyásban található. A számukra kedvező, enyhén savanyú talajnak (pH 6,5) köszönhetően teljes színpalettában pompáznak a kerti hortenziák, de a többi faj *(H. arborescens, H. aspera, H. heteromalla, H. paniculata, H. quercifolia, H. serrata)* is a szokásosnál hosszabb ideig nyílik: a derékhad július elejétől október végéig.

A Felső Kert óriási sziklakertes kiültetés, amiben az évszázados, eredeti kertből megmaradt tűlevelű és a pikkelylevelű örökzöldek is helyet kaptak. Az enyhén lejtős, harsogózöld gyepben kialakított ágyásokban található a hangafélék és az erikák túlnyomó része is. A Felső Kert közvetlenül a Walled Garden fölött elterülő részéhez már csak keskeny, kavicsos-murvás ösvények között vezet az út, ott a lejtő is igen meredek. A fő idény abban a kertrészletben március végétől kora nyárig tart, amíg ősszel a több évtizedes elhanyagoltságot is túlélő japánjuhar-matuzsálemek színorgiájukkal csalogatják a látogatókat. Augusztus végétől az esős évszak is beköszönt, ami általában kora tavaszig tart, ezért a Felső Kert területét megbízható, csúszásmentes bakancsban tanácsos végigjárni. Az átlagos 1800 milliméteres éves csapadék jó része is olyankor hullik le, bár télen a hó csak rövid ideig marad meg.

Egész évben

Februárban nem csupán a kora tavaszi hagymások, hanem a téli ágyások miatt is érdemes odalátogatni; a főkapunál és a Fal Kert előtt bogyóspuszpáng *(Sarcococca humilis)* és himalájai boroszlán *(Daphne bholua)* illata fogadja a betérőt. A téli ágyásban a varázsmogyoró *(Hamamelis)*, a hanga *(Erica)* és a bőrlevél *(Bergenia)* mellett a tüdőfű *(Pulmonaria)* is virágzik már. A fűfélék visszavágását a tél végére hagyják, fagyos napokon ugyanis a téli napsütésben fantasztikus látvány a dérlepte száraz bugák csoportja.

Márciusban, az idény kezdetén az NGS (National Gardens Scheme) is szervez nyitott napokat a kertbe nárciszbemutató (Daffodil Trail) keretében. Olyankor a törpenárciszok uralkodnak a kert minden zugában, amit áprilisban a hunyorok virágözöne pöttyöz a galambfa- *(Davidia)* ágyásban. Az alpesi üvegház is áprilisban a legszebb, a kerthez vezető út pedig virágzó vadcseresznyefasorral kényezteti a látogatókat. A tóparton a lápbuzogányok *(Lysichiton)*, a parkoló melletti füves tisztáson kakasmandinkók *(Erythronium dens-canis)* és kockásliliomok *(Fritillaria)* gondoskodnak a látványról. Májusra a magnóliák, a kaméliák és a rododendronok is teljes szépségükben ragyognak. A koros galambfa *(Davidia)* minden évben elbűvöli a látogatókat az ágakról csüngő, fehér zsebkendőszerű virágaival.

Június a tibetimák *(Meconopsis)* ideje, a nemzeti gyűjtemény olyankor látható teljes virágzásban. Még a szívvirágok *(Dicentra)* és már a sásliliomok is virágoznak. A hosták lombja nagyon későn hajt, de júniusra már teljes szépségükben díszlenek. Áprilistól júliusig általában szárazabb az idő, akkor a legtöbb a napsütés is.
A nyár a rózsákról is szól: július-augusztus az ő idejük, a Fal Kertben a dáliákat megelőzve adják a színkavalkádot. A tollbuga- *(Astilbe)* gyűjteményt is olyankor láthatjuk teljes szépségében.

Augusztus-szeptemberben a hortenziák miatt érdemes odalátogatni, de az esős évszak beköszöntével akkorra kezdenek kialakulni az őszi lombszínek is. Az érésben lévő bogyókkal és egyéb termésekkel a kert fő látványosságai többek között a szárnyas kecskerágó *(Euonymus alatus)* alá ültetett, vadvirágként előforduló őszi-tárnicska- *(Gentianella amarella)* szőnyeg vagy a parkoló melletti nyírfák és a gyümölcsfás lejtőn elterülő vörös bogyós madárbirsek.

F. Gergely Ágnes

Lakeland Horticultural Society

A jelenleg 2500 tagot számláló, 250 aktív tagból álló szervezet a helyiek önkéntes munkájából tartja rendben és szépíti a Holehird Gardenst. A tagok botanikai és kertészeti ismereteinek fényében alakul a kert, ők felelősek az újonnan bekerülő növényfajokért, és ők találhatnak megfelelő helyet a friss növényadományoknak. Lelekesedésüknek köszönhetően bővül az 1600 kötetes szakkönyvtár, a folyóirat-archívum, a digitális és képi anyag, de tanfolyamokat és előadásokat is tartanak, sőt, van már meteorológiai állomásuk is. Az általuk szaporított növényanyaggal folyamatosan gyarapszik a kert, a fölösleget pedig eladják. A társaság lapja, a *The Lakeland Gardener* tavasszal és ősszel jelenik meg, a tagoknak kiküldött három hírlevél pedig az év többi időszakában számol be a társaság tevékenységéről és az eseményekről.

CSAK TERMÉSZETESEN!

Sokan, sokféleképpen gondolkodunk a bennünket körülvevő természetről, az élővilágról és mind többen figyelünk fel arra, hogy gyorsul a természetes területek változása, pusztulása. Mit tehetünk a kedvezőtlen folyamatok lassítása, netán megállítása érdekében? Európai és hazai példákat mutatunk, hogy lássuk, van megoldás.

Változatos növényzetű zöldtető az AlkotásPoint Irodaház tetején, Budapesten. A terület más élőlényeknek is élőhelyként szolgál. Olyan körülményeket teremtenek a növények számára, hogy idővel önfenntartó társulás jöhessen létre. A kiültetés fajokban, fajtákban gazdag, így válik lehetővé különböző életterek kialakulása. Ez a biodiverz zöldtetők alapja

Lausanne-i irodaház zöldhomlokzata

Rovarszálló Budapesten: élő- és fészkelőhely a növények beporzásáért felelős rovaroknak. A természetes anyagokból készülő rovarszálló napos, védett helyre való

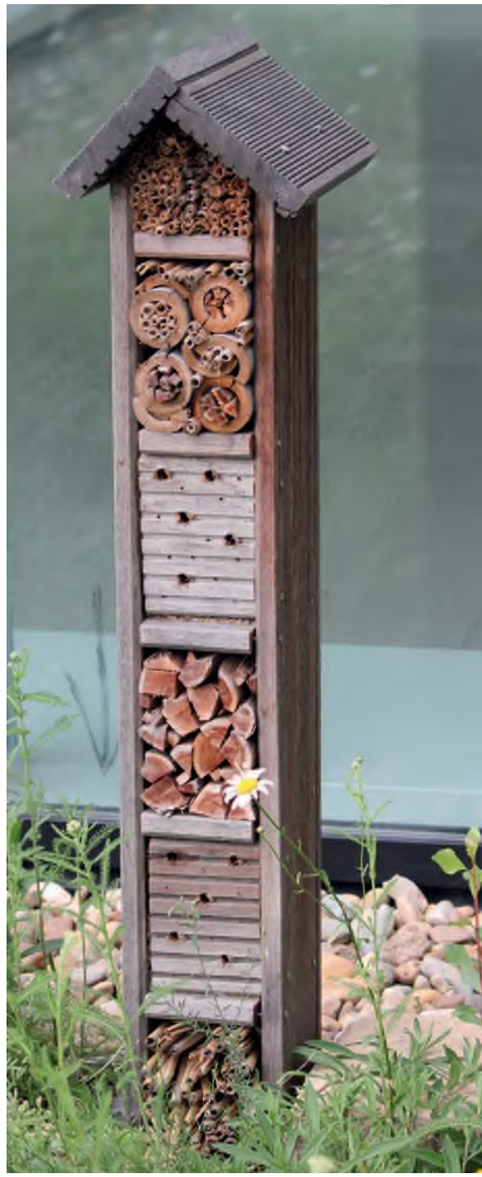

Esőkert Malmő városában. Olyan vízgyűjtő medencét látunk, ami a talajjal közvetlen kapcsolatban van, növényekkel beültetett, a terepszinthez képest mélyebben levő terület. Felfogja a csapadékot, így felhőszakadás idején mérsékelhető a csatornarendszer terhelése. Máskor pedig „csak” látványos növénycsoportként díszíti a területet

DEZSÉNYI PÉTER ÉS ANDREW CLEMENTS FELVÉTELEI

Európa több helyén, így Nantes városában is, a parkok mind nagyobb részét extenzív felületként kezelik, gyakran vadvirágos fűkeverékkel vetik be, évenként egy-két kaszálással tartják fönn. Így a monokultúrás gyepfelület helyett fajban gazdag növényállomány jelenik meg

Közterületek, magánkertek kialakításakor tudatosan figyelhetünk arra, hogy a terület állatainak is kedvezzünk. Lausanne városában, Svájcban gyíkoknak alakítottak ki élőhelyeket a közparkokban

A budapesti Green House Irodaház biodiverz zöldtetője, vadvirágos fűkeverékkel. A változatos növényfelület különféle rovaroknak, madaraknak nyújt táplálékot és búvóhelyet

Extenzív zöldtető Athénban. A zöldtető és a zöldfal csökkenti az épületek energiaigényét: a hűtés és a fűtés költsége 25-40%-kal alacsonyabb. Mindig a helyi ökológiai adottságoknak megfelelően választják ki a növényeket: a szárazságtűrő, alacsony fenntartási igényű fajok és fajták közül válogatnak

Európa számos országában növekszik a zöldfelületek jelentősége, mind nagyobb az igény a természetességre. A városokban már nemcsak a föld felszínén jelennek meg a növények, hanem az épületek tetején és az oldalfalakon is.
Mind többet hallunk a biodiverzitás, vagyis a biológiai sokféleség fontosságáról. Ez az élőlények öröklött változatosságát, a Föld fajainak, a fajon belüli változatosságát és az élőlényegyüttesek sokféleségét jelenti.

Megyesi Éva

MI FÁN TEREM A BIODIVERZITÁS?

A biodiverzitás, azaz a biológiai sokféleség a földi élet, az élővilág változatosságát jelenti. Magyarország európai összehasonlításban is kiemelkedő értékű természeti kincsekkel rendelkezik, változatos ökológiai adottságaink kedveznek a biológiai sokféleségnek. A biológiai sokféleség és annak megőrzése alapvető fontosságú az emberi élethez, illetve jólétünk megteremtéséhez. Változatos élővilágunk az emberi élethez elengedhetetlen szolgáltatásokat nyújt: segíti az egészséges élelmiszerhez, a tiszta édesvízhez, vagy a tiszta levegőhöz való hozzájutást, élőhelyet és gyógyszeralapanyagot kínál, szerepet játszik a katasztrófák, járványok és betegségek elkerülésében, azok hatásainak enyhítésében, valamint az éghajlat szabályozásában. Ezek nélkül elképzelhetetlen lenne a földi élet

(Forrás: A Biológiai Sokféleség Egyezmény magyarországi honlapja: http://www.biodiv.hu)

Közösségi tetőkert Párizsban

A pompás VARJÚHÁJ

Sedum ‘Touchdown Flame’

A bordó lombú fajták sötét rózsaszín vagy piros virágot hoznak (Sedum ‘Cherry Truffle’)

BEMUTATJUK

A TERRANOVA NURSERIES FELVÉTELEI

Az alacsonyabb fajták az ágyások előtereibe valók

A zöld levelű fajták virágzatai fehérek vagy a rózsaszín különféle árnyalataiban pompáznak (Sedum ‘Hot Stuff’)

Hajtásaik virágtalanul is szépek (Sedum ‘Rosetta’)

Apró, csillag alakú virágaik tömött, tányérszerű virágzatokba tömörülnek (Sedum ‘Desert Red’)

Az évelőágyak őszi királynői a pompás varjúhájak. Már augusztusban bontani kezdik virágaikat, és egészen a fagyokig virítanak. Igénytelen, szárazságtűrő növények, egyik kertből sem hiányozhatnak.

A varjúhájak *(Sedum)* népes nemzetségéből jól ismerjük a talajtakaró, szőnyegszerűen terjedő fajokat. A pompás varjúháj rokonaival ellentétben felálló, bokros növekedésű évelő.

A kertészeti forgalomban a pompás varjúháj *(Sedum spectabile)*, illetve a hozzá nagyon hasonló piros virágú varjúháj *(Sedum telephium)* a nemzetség más fajaival alkotott hibridjei találhatók meg *Sedum hybridum* néven. Fajtától függően 30-80 centiméter magasra nőnek. Az alacsonyabb növekedésűek a kedveltebbek, mert kevésbé hajlamosak a megdőlésre, a sűrűn berakódott, súlyos virágfejeket biztosabban tartják a rövidebb virágszárak.

Húsos, viaszos bevonatú, fogazott szélű leveleikkel egész nyáron díszítenek, az eső gyöngyszerű cseppekben gyűlik rajtuk össze. Színük lehet zöld, ezüstös, fehérrel tarkázott és a bordó sokféle árnyalata. Érdekesség, hogy a hajtások néhány centiméteres kezdeményei már az előző év őszén megjelennek a töveken.

Tányérszerűen ellaposodó virágzatba tömörülő, fehér, rózsaszín, bíborszínű, vagy piros, apró, csillagszerű virágaik nyár végén, ősszel nyílnak, a méhek és a lepkék kedvencei.

Gondozásuk mindössze abból áll, hogy a virágzatok elnyílását követően késő ősszel, vagy kora tavasszal tőből kivágjuk a virágszárakat. Nagyon jó szárazságtűrő, napos helyre való évelő. A talaj iránt nem igényes: homokos vagy kavicsos közegben is szépen fejlődik. Pangó vizes, erősen kötött talajon azonban a tövei rothadásnak indulhatnak. Árnyékos helyen, illetve bőséges, rendszeres öntözés mellett a virágszárai túlzottan megnyúlhatnak, a tövek szétborulhatnak, ezáltal csökken a díszítőértékük.

Az évek során lassan terebélyesedik, néhány évenként kora tavasszal tőosztással darabolhatjuk, szétültethetjük.

Erőteljes, robusztus megjelenése miatt jól illik légies díszfüvek társaságába. Alacsonyabb fajtáit az évelőágyak előterébe, vagy akár sziklakertekbe, dézsába, balkonládába, a magasabbakat pedig középmagas évelőkkel vegyesen ültessük.

Algeier Wendy

KERTTÉ VARÁZSOLT LEGELŐ
KÖRSÉTA

Cikksorozatunkban lépésről lépésre nyomon követhetjük, hogyan alakult át a hollandiai legelő díszkertté, és megismerkedhetünk a kertépítés alapfogalmaival.

A talajmunkák befejeztével végre hozzákezdhettünk a tervrajz vonalainak pontos kijelöléséhez. Először a legfontosabb egyenes vonalat, a központi út főtengelyét határoztuk meg, kétméterenkénti jelöléssel vittük át a vonalak pontjait a tervrajzról a terepre. Ez hosszadalmas és pontosságot igénylő, ugyanakkor nagyon izgalmas munka, a kezünk alatt kelt életre a kert megálmodott alakja. Különösen az ívelt vonalak meghatározása igényelt sok figyelmet: folyamatosan ellenőrizni kellett, hogy mindkét irányban töretlenek és lendületesek maradjanak. A körök kimérése, a kör középpontjából kifeszített zsinórral, mint óriási körzővel, egyszerű volt.

A felületek kijelölését az úthálózat kialakítása követte. Az épületek körüli járdákat az előző lakóktól nagy mennyiségben ránk hagyott 30 × 30 centiméteres beton térlapokkal burkoltuk. Ugyan szedett-vedettek, de illenek a régi épület hangulatához. A méretükhöz igazodva a többi utat 30 centiméterenként bővülő, vagy beszűkülő rendszerben építettük, ott is, ahol ívelté változott a szabályos vonalvezetés, és más burkolatot használtunk.

Túl szélesre tervezett, gyomirtóval keskenyített gyepsáv

Háromlaponként, 90 centiméteres szélességben raktuk a járdákat, ami elég széles egy-egy személynek, talicskával vagy bevásárló szatyorral a kezében. A legszélesebb, 2,4 méteres központi utat végig gyeppel borítottuk. A telket övező gyepsáv is ilyen széles, de nem teljes szélességében nyírjuk rajta a füvet. A növények között vezető sétautakat 1,2 méteresre vettem, két személy is elfér rajtuk egymás mellett. A növények gondozásához szükséges ösvények 60 centiméteresek.

A sétautakat egyelőre döngölt földből képeztem ki, a kert jól tömörödő talaja alkalmas erre. A felületüket kissé domborúra alakítottam, hogy ne álljon meg rajtuk a víz, mégis esős időben ragadóssá és ittott csúszóssá válnak. Jó megoldásnak látszik forgácsolt gallyal, kéreggel való terítésük. A finomszemcsés kőtörmelék is segítene, de túl drága. A döngölt földutak szegélyeit klinkertéglákkal erősítettem meg, gondozott, de nem túlságosan megmunkált a látványuk.

Kertünk úthálózata az egész területet átszövi, a tervezésnél nagyon fontosnak tartottam, hogy az utakon körsétákat tehessünk, és hogy a kiindulási és az érkezési pontok között változatos legyen a látvány. Időközben kedvenc sétairányunk is kialakult, délelőtt jobbról balra, délután balról jobbra haladunk, a nap állásához igazodva. Záporok és sürgős ügyek esetére rövid változat is van. Arról is gondoskodtam, hogy legyen hol megpihenni útközben, hogy közelről gyönyörködhessünk a virágokban, a zümmögő rovarokban, a körülöttünk repkedő pillangókban és a fiókáikat etető madarakban. Naplementepadunk is van.

Tágasabb pihenőhelyünket, a teraszt a kertre nyíló ajtó közelébe terveztem úgy,

KÖZLEKEDÉS A KERTBEN

Minden kertnek van úthálózata, az visz el a bejárattól a kocsibeállóhoz, a teraszról a homokozóhoz vagy a konyhából a fűszerkertbe. Közlekedési hálózatok azonban tervezés nélkül is kialakulnak, a legrövidebb út gyors és praktikus, ám ritkán nyújt alkalmat arra, hogy útközben gyönyörködhessünk a látványban. A jól átgondolt útrendszer a kerttervezés egyik legfontosabb része, a jól kialakított úthálózat kicsalogat és körbevezet a kerten.

FELÜLETVÁLTÁSOK

Az átmenetek mindig különleges figyelmet igényelnek, ez érvényes az egyenesből íveltre átváltó vonalvezetésre, és a különböző felületek és burkolatok találkozására is. Az alábbi rajzokon néhány részletet emelünk ki.

Az útelágazásoknál legyen egyértelmű, hogy miért ágazik el az út. Az „A” esetében véget ér, ezért a végére díszítőelemet helyeztem, ami látványilag is félreérthetetlenül lezárja az útirányt. Természetesen az út továbbhalad, de rejtelmesen. Csak az utolsó lépésnél derül ki, melyik irányba. A „B” esetében fa vagy magas bokor akadályozza az egyenes továbbhaladást, de itt az útelágazás már korábban a tudomásunkra jut, fölkészülhetünk a döntésre, hogy jobbra vagy balra haladjunk-e tovább

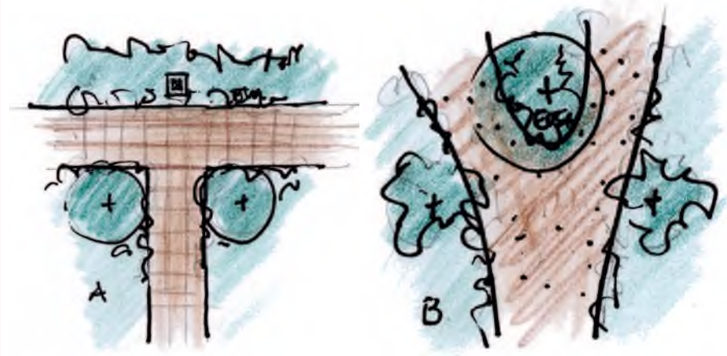

A különböző, ívelt vonalvezetésű felületek találkozásánál törekedjünk arra, hogy a vonalak minél nagyobb szögben keresztezzék egymást. A „C” esetében túl hegyes a szög, az elkeskenyedő területen a növényzet nehezen tartható fenn, kívül könnyen letaposódik és ránő a fű. Szerencsésebb megoldás a „D” változat

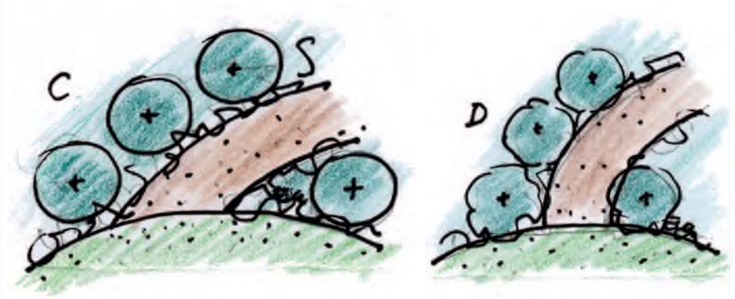

A gyeptérbe vagy ágyásba helyezett, kör alakú kiülőhelynél is hasonló nehézséget okoz a hegyes szögű csatlakozás (F), ilyen esetekben tanácsosabb a terasz és az odavezető, szilárd burkolatú út összekapcsolása (E). Így a gyepszélek gondozása is egyszerűbbé válik

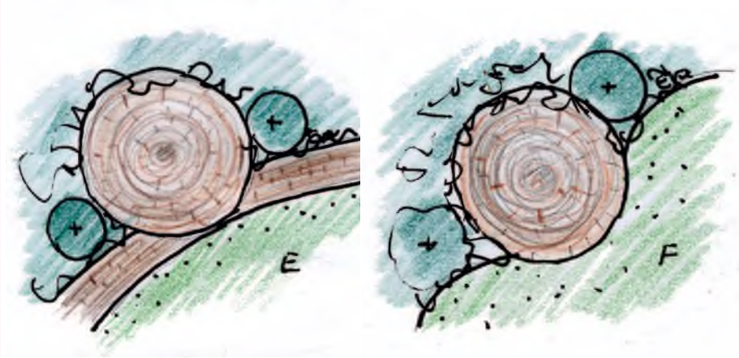

A SZERZŐ FELVÉTELEI ÉS ILLUSZTRÁCIÓI

A felületek találkozásánál a vonalak merőlegesen keresztezik egymást

Járdamódosítás

Klinkertéglával szegélyezett, döngölt földút

hogy a kerti bútorok ne torlaszolják el a kijáratot, illetve a szobából való kilátást se akadályozzák. A teraszt és a járdát összevontam, így kevésbé darabolódik a felület, nyugodtabb az összkép. A járda vonalai az épülethez igazodnak, egyenesek és egymást merőlegesen szelik.

A nyugodt összkép érdekében örültem a térburkolat megviseltségének, a megkopott felület és a semleges szürke szín nem vonja magára a figyelmet, és minden hangulatba jól illeszthető. Az sem volt közömbös, hogy újrahasznosított anyag lévén nem került semmibe. Közepes súlyánál fogva magam is elvégezhettem a kőburkoló munkálatokat, amely így lassabban haladt ugyan, mint a mesteremberek kezei között, de közben lehetőségem adódott, hogy szükség esetén módosítsak a részleteken.

Az úthálózat egy-egy részlete még mindig változik. Rájöttünk, hogy a központi utat túl szélesre, hárommétereresre terveztem. Lekeskenyítése nagy munka, de sokkal rosszabb lenne mindennap az út aránytalanságán bosszankodni. Megbízónak, tervezőnek és kivitelezőnek lenni egy személyben nem mindig egyszerű, de előnye is van: a tulajdonos kritikus szeme, a tervező fantáziája és a kivitelező szorgalmas keze mindennap rendelkezésre áll.

Kovács Éva

KERTÉSZKEDJÜNK KEDVÜNKRE

A kerti idény egyik legkedvesebb időszaka az ősz. Magunk mögött tudhatjuk a gyönyörű nyarat, a káprázatos színű és illatú virágok emlékével, a frissen termett zöldségek ízével, a gyümölcsök zamatával. Kicsit sajnáljuk, hogy elmúlt, ám a kertben ránk váró munkák már a következő év hasonló élményeit készítik elő.

HOSSZADALMAS

Az őszi kerti munka hosszadalmas, de az eredménye látványos. Ahogy haladunk, a kezünk alatt napról napra alakul a rend. Jó érzés tölt el, hogy mire végleg bezárjuk magunk mögött a kertkaput, semmit nem mulasztottunk el.

Aki ismeri a kertje minden rezdülését, látja, tudja, mi a sorrend. Készítsünk esetleg listát a tennivalókról (gyomlálás, fűnyírás, teleltetés, kidobás, ásás, ültetés, lombgyűjtés, visszavágás), hogy semmi ne maradjon el.

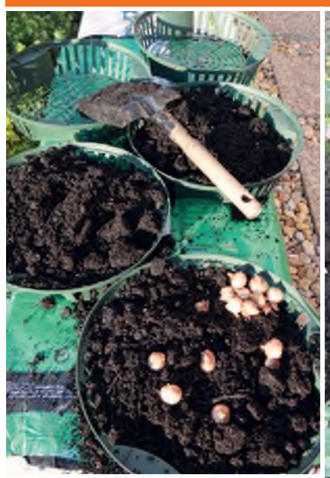

ÜLTETŐ-KOSARAKBA

Ne mondjunk le a tavaszi hagymás növényekről, jövőre örömünket leljük majd a még kopasz kertnek színfoltot adó kedves virágokban. Még szebb lesz a látvány, ha egy-egy fajt sűrűn ültetünk, hogy gazdag „csokorként” bújjanak elő tavasszal. Erre valók az ültetőkosarak; földdel megtöltve, hagymával teleültetve beáshatjuk a virágágy megálmodott helyére. Komponáljuk meg a tavaszi látványt, ültessük egymás közelébe a sárga-kék, a piros-rózsaszín, piros-fehér, sárga-narancs színű krókusz-, tulipán-, nárcisz-, jácint-, fürtösgyöngyike-, szellőrózsa-, apró- és nagyhagymás fajtákat. Játsszunk a színekkel és a magasságokkal.

ÜLTESSÜK

Most ültethetjük a lomb- és tűlevelű örökzöldeket, mint például a bukszust, a tiszafát, a fenyőt, vagy a fagyalt, így még a tél beállta előtt begyökeresedhetnek. Ne feledkezzünk el arról, hogy a frissen ültetett növények a szárazabb őszi napokon öntözést igényelnek.

Az átalakuló időjárás miatt előfordul, hogy felborul a megszokott növényváltás üteme. Tavasszal gyakori, hogy a telet átvészelt árvácskák az egynyári virágok ültetése idején még szépek, így sajnáljuk lecserélni őket. Némi praktikával ősszel sem kell lemondanunk az idényszerűen virágzókról.

Érdemes kicsit több edényt vásárolni, így helyet kaphat az új, őszi-téli növény, de a hideg idő beálltáig még a régi nyári virágzó is maradhat. Az edények ízléses elrendezésével átmenetileg jól megfér egymás mellett az egynyári begónia, az őszi krizantém és a télen mutatós csarab.

KÁNNÁK ÉS DÁLIÁK

A kerti dáliák és a kánnák nem telelnek át. Az első kisebb fagyok jelei hamar megmutatkoznak a leveleken: barnulnak, lankadnak, majd elpusztulnak. Vágjuk le a növény szárait, ássuk körül a töveket és gereblyézzük ki a gumókat. A nyirkos földet rázzuk le, földmaradvány ne maradjon rajtuk. Fagymentes helyen, enyhén nyirkos körülmények között tároljuk.

ÉVELŐK ÚJ HELYEN

Ne föltétlenül az esztétikai érték, inkább a hasznosság vezérelje a sorrendet. Kis időre szemet hunyhatunk, elodázhatjuk az elcsúnyult edényes egynyári virágok kiszedését. A talaj melegét kihasználva a virágágyakban ültessük szét az évelő növényeket. Most a legalkalmasabb az idő a többéves és fiatalítható tövek átültetéséhez, szétszedéséhez. A meleg segíti a gyökérképződést, az őszi csapadék pedig támogatja a növények új helyen való megkapaszkodását, begyökeresedését. Fölszedésnél, óvatosan, de határozott mozdulttal kifordítva a töveket

láthatjuk, hogy sok friss, erőteljes téli rüggyel rendelkeznek a növények. A bazsarózsák akár 20 évig is egy helyen maradhatnak, az átültetésüknél ügyeljünk arra, hogy a fejlett hajtásrügyek kevéssel a talajfelszín fölé kerüljenek, előfordulhat, hogy a következő évben nem virágoznak. A többi átültetendő évelő növénynek is mindig legyen élő gyökere. Meleg őszön az is előfordulhat, hogy az átültetett növény olyan jól érzi magát, hogy hajtani kezd. Nem baj, át fogja vészelni a telet.

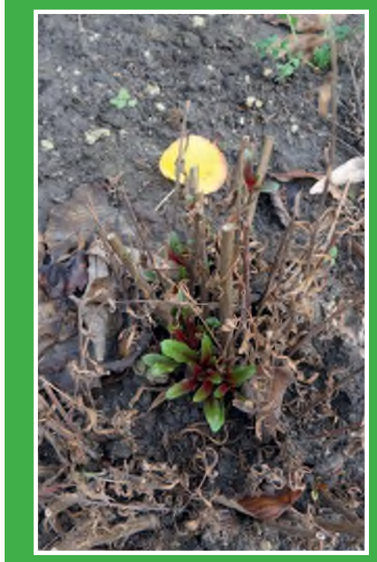

NEM CSAK FELADAT

Az őszi kert nem csak feladatot ad, színeivel megkapó látványt is nyújt. Az ősz színei a hőmérséklettől függően minden évben másként mutatkoznak meg, ezért is olyan varázslatos ez az évszak. Növényválasztással, virágszínekkel, saját készítésű dekorációkkal még hangulatosabbá tehetjük a láványt.

A narancssárga héjú halloweentök kifúrt belsejébe ültetett sötét lombú évelő varjúháj, a bronzosra színeződő kövirózsa, a sötétlila szárú és levélerezetű, karéjos levelű, leomló édesburgonya *(Ipomoea)* és az őszig kitartó narancsban-bordóban játszó egynyári-évelő összeállítás (kis virágú petúnia, *Heuchera, Lantana*) csupán néhány mutatós és megvalósítható ötlet.

A hűvösebbre forduló időben az érzékeny dézsás növényeket (sétányrózsa, murvafürt, tölcsérjázmin) célszerű fokozatosan fagymentes helyre szállítani. A leander ellenállóbb, kisebb mínuszokat is elvisel károsodás nélkül, ezért tovább kint hagyhatjuk a szabadban. Az így érettebbé váló hajtások segítenek, hogy a növény könnyebben átvészelje a téli hónapokat.

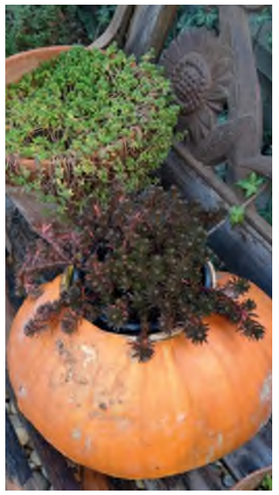

Összeállította: Merényi Alexandra

Hold-naptár

2014. szeptember – 2014. november

	SZEPTEMBER	
	20. Szombat	Friderika
	21. Vasárnap	Máté, Mirella
	22. Hétfő	Móric, Ottó
	23. Kedd	Tekla, Lina
	24. Szerda	Gellért, Mercédesz
	25. Csütörtök	Eufrozina, Kende
	26. Péntek	Jusztina, Ciprián
	27. Szombat	Adalbert, Döme
	28. Vasárnap	Vencel
	29. Hétfő	Mihály, Mikes
	30. Kedd	Jeromos, Örs, Médea
	OKTÓBER	
	1. Szerda	Malvin
	2. Csütörtök	Petra, Tamás
	3. Péntek	Helga, Gertrúd
	4. Szombat	Ferenc, Edvin, Zóra
	5. Vasárnap	Aurél, Galina
	6. Hétfő	Brúnó, Renáta
	7. Kedd	Amália, Márk
	8. Szerda	Koppány, Demeter
	9. Csütörtök	Dénes, Andor
	10. Péntek	Gedeon
	11. Szombat	Brigitta, Gitta
	12. Vasárnap	Miksa
	13. Hétfő	Kálmán, Ede
	14. Kedd	Helén, Beatrix
	15. Szerda	Teréz, Terézia
	16. Csütörtök	Gál, Aurélia, Bedő
	17. Péntek	Hedvig, Hédi, Rudolf
	18. Szombat	Lukács, Ambrus
	19. Vasárnap	Nándor
	20. Hétfő	Vendel, Artúr
	21. Kedd	Orsolya
	22. Szerda	Előd, Korinna
	23. Csütörtök	Gyöngyi, nemzeti ünnep
	24. Péntek	Salamon, Ráhel
	25. Szombat	Blanka, Bianka
	26. Vasárnap	Dömötör, Albin
	27. Hétfő	Szabina
	28. Kedd	Simon, Szimonetta
	29. Szerda	Nárcisz, Melinda
	30. Csütörtök	Alfonz, Stefánia
	31. Péntek	Farkas
	NOVEMBER	
	1. Szombat	Mindenszentek, Marianna
	2. Vasárnap	Achillesz, Tóbiás
	3. Hétfő	Győző, Hubert
	4. Kedd	Károly, Karola
	5. Szerda	Imre, Tétény, Zakariás
	6. Csütörtök	Lénárd
	7. Péntek	Rezső, Csenge, Lázár
	8. Szombat	Zsombor, Kolos
	9. Vasárnap	Tivadar, Szibilla
	10. Hétfő	Réka, Ariel
	11. Kedd	Márton, Martin
	12. Szerda	Renátó, Jónás
	13. Csütörtök	Szilvia, Bulcsú
	14. Péntek	Aliz
	15. Szombat	Albert, Lipót
	16. Vasárnap	Margit, Ödön,
	17. Hétfő	Hortenzia, Gergő
	18. Kedd	Jenő
	19. Szerda	Erzsébet, Zsóka
	20. Csütörtök	Jolán, Edmond
	21. Péntek	Olivér
	22. Szombat	Cecília
	23. Vasárnap	Kelemen, Klementina
	24. Hétfő	Emma, Flóra, Virág
	25. Kedd	Katalin, Katinka
	26. Szerda	Virág, Leonard

Telihold · Fogyó hold · Újhold · Növő Hold

Kos	Bika	Ikrek	Rák
Oroszlán	Szűz	Mérleg	Skorpió
Nyilas	Bak	Vízöntő	Halak

Levélnap – olyan zöldségeket érdemes vetni, ültetni, szedni, aminek a levelét fogyasztjuk (pl. sóska, fejes saláta, káposzta)

Termésnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, aminek a „termése” fogyasztható (pl. magok, gyümölcsök, vagy akár a paradicsom, paprika, hüvelyesek stb.)

Virágnap – dísznövényeket és olyan növényeket lehet vetni, ültetni, szedni, gondozni, aminek a virága fogyasztható (pl. brokkoli)

Gyökérnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, ahol a gyökér maga a termés (pl. zeller, burgonya, hagymafélék, répa), továbbá palántázás, dugványozás napjai, a gyökérképződés fokozottan jó

E napokon a föld alatt élő kártevők ellen érdemes védekezni

E napokon a föld felett élő kártevők ellen érdemes védekezni

Ezek a napok kedveznek a metszéshez

Kert előkészítése, ásás, talajlazítás

Gyógynövények vetése, ültetése, ezek fölszedése. A növények gyógyhatása fokozott

Vermelni, raktározni e napon javasolt, valamint a már elvermelt gyümölcs, zöldség átrakására, átválogatására kedvező az idő

Ezeken a napokon lehetőleg ne vermeljünk, ne raktározzunk, vagy rakjuk át a raktározott terményeinket. Rothadásveszély

Csigairtás! Ezek a csigák elszaporodása elleni védekezés napjai

Nemesítés, oltás, szemzés napjai

Gombatermesztő közegek kezelésére, oltására, gombatermesztésre kedvező idő

Növényeinket ezeken a napokon ültessük át – a gyökérképződés hatékonyabb

E napokon semmiképp ne végezzünk átültetést, mert kedvezőtlen hatások mutatkoznak a gyökérképződésre. Viszont ilyenkor érdemes gyomlálni

Ezek a szüret, gyümölcsszedés napjai – ilyenkor a léiztartalom fokozottabb

Befőzés napjai – akár mellőzhető is a tartósítószer

A fák törzsének védelme, fáink ápolásának napjai

Favágás napjai. Ezeken a napokon kedvező fát vágni, amennyiben a fa további megmunkálásra szánt

E napokon érdemes locsolni a növényeinket, ugyanis a talaj vízmegtartó és a növény vízfölvevő képessége hatékonyabb

Ilyenkor javasolt a különféle tápanyagokat a földbe juttatni – trágyázás, tápoldatozás, komposzt szórása

Kerti tavak karbantartása. Fordítsunk figyelmet a rothadt növények eltávolítására, és ilyenkor javasolt az új növények telepítése, valamint a nagy vízigényű növények ápolása

Gyepesítésre, fűmagvetésre, hiányzó gyeprész pótlására ezek a napok javasoltak

Fűnyírás napjai

Összeállította: Bach Teodóra

ŐSZELŐ

Az ősz legfontosabb kerti munkája a zöldségek és gyümölcsök betakarítása, tartósítása, tárolása. Tisztítsuk meg a növénymaradványoktól és ássuk föl a veteményeskert azon részeit, ahová nem vetünk vagy ültetünk áttelelő növényt. Ha van kész komposztunk, akkor azt is most ássuk bele a talajba. A gyümölcsfák növényvédelmére is fordítsunk nagy gondot.

MONÍLIA ÉS TAFRINA ELLEN

A csonthéjas gyümölcsök, a cseresznye, a meggy, a kajszi és az őszibarack veszélyes betegsége a monília, ami idén az enyhe tél és a csapadékos időjárás miatt szerte az országban komoly károkat okozott. Már most, ősszel el kell kezdeni a betegség elleni védekezést.

A fertőzés elsődleges forrásai a vesszőkön maradt gyümölcsmúmiák, valamint a fertőzött koronarészek. Távolítsuk el ezeket, a fertőzött vesszőket, ágakat pedig egészséges részig metsszük vissza. Amikor a fa már lehullatta lombjának nagy részét, akkor réztartalmú szerrel (Bordói lé, Champion, Cuproxat stb.) végezzünk tavasszal szokásos lemosópermetezést, az előírt legmagasabb dózissal. Tavasz végén, amikor a rügyek már megduzzadtak, de még nem fakadnak, kénnel egészítsük ki a rezes kezelést, amire gyári készítmény a Rézkén, a Vegesol eReS vagy a Bordói lé + kén. Nagy lémennyiséggel dolgozzunk, hogy a hatóanyag bejusson a rügypikkelyek alá is.

A piros bimbós állapottól egészen a gyümölcsfejlődés kezdetéig felszívódó készítményeket használjunk. Első alkalommal hűvös időjárásban is hatékony készítménnyel (pl. Chorus) permetezzünk, majd azt követően 8-10 naponként váltott szerekkel, például Topaszal, Systhane-nal, vagy Teldorral. Ha környezetkímélő módon szeretnénk védekezni, továbbra is használhatunk réztartalmú szert, csupán a javasolt töménység felét. Használjuk a korszerű, kis szemcseméretű készítményeket, amelyek nem perzselnek.

Húsz centiméter rátartással metsszük le a kajszi moníliás ágvégét

Tavasszal, ha minden igyekezetünk ellenére fertőzést tapasztalunk – elhaló, „leforrázott” vesszővégek és virágok csúfítják a fát –, akkor metszőollóval vágjuk le az összes fertőzött részt a fáról, úgy, hogy a láthatóan fertőzött részen túl további 20 centiméteres részt is eltávolítunk. Majd a továbbfertőzés megakadályozása érdekében az említett felszívó készítmények közül valamelyikkel ismét permetezzünk.

Őszibarack tafrinás levélfodrosodása ellen is hatékony a rezes őszi és tavaszi lemosópermetezés, majd a lombfejlődés kezdetétől 2-3 ismétlésben használjunk felszívódó készítményeket: Alfa Solo, Score, Folicur Solo.

ÍGY TÁROLJUK A BURGONYÁT

A téli tárolásra szánt burgonyát alaposan át kell vizsgálni. Csak az érett, parásodott héjú, teljesen egészséges, sérüléstől, betegségre utaló foltoktól mentes burgonyagumó tárolható.

A fölszedett burgonyát szabadítsuk meg a nagyobb földdaraboktól, de semmiképpen ne mossuk meg. A burgonya több hónapos tárolására fagymentes, 5-7 °C-os, 85-95%-os relatív páratartalmú, ablaktalan, sötét helyiség (pince, verem) alkalmas. Túl nedves tárolóban a burgonyagumó könnyen rothad, túl szárazon tartva pedig veszít a nedvességtartalmából, fonnyad. A fagyok beálltáig a szabadban is tarthatjuk a fölszedett gumókat, vastag, nedves pléddel letakarva, hogy ne zöldüljenek meg a napfénytől.

A tárolóban a tél folyamán rendszeresen ellenőrizzük a burgonyagumókat, a fonnyadó, penészedő darabokat távolítsuk el. Tavasszal, az idő melegedésével a gumó csírázni kezd. Néhány hetet még nyerhetünk, ha a csírákat idejében letörjük.

Csak az érett, parásodott héjú burgonya tárolható jól

ÁTTELELŐ SALÁTA

Az áttelelő fejes saláta és fejes káposzta palántáit október első napjaiban ültessük el, hogy a fagyokig meggyökeresedjenek és megerősödjenek. A káposztát 35 x 35 centiméteres térállásban, a salátát pedig 15-20 x 20-25 centiméterre ültessük jól előkészített talajba. A palántákat ültetés után alaposan öntözzük be. Rendkívül hideg téli időjárásban, valamint vadveszélynek kitett kertben szalmával takarjuk.

MUSTMÉZ VAGY PEKMEZ

Jellegzetes keleti csemege a mustméz, más néven pekmez, amit régen a szőlővidékeken szüretkor nálunk is készítettek az asszonyok. Taposáskor vagy préseléskor kevés mustot „elcsentek” a kádból, és üstben, lassú tűzön addig főzték, amíg sűrűsödni kezdett, majd birset vagy tököt szeltek bele, és mézsűrűségűre főzték tovább. A lekvárhoz hasonlóan cserépcsuprokba töltötték, és rövid időre a kemencébe tették, hogy a teteje a jobb eltarthatóság érdekében „bebőrösödjön”, akár a szilvalekvár. Cukor helyettesítésére alkalmas, de joghurtba, salátára, sütőtökkrémlevesbe, vagy tésztára csepegtetve is finom, édes csemege. Másfél liter musthoz egy birsalmát, vagy 15-20 dekagramm érett sütőtököt számoljunk. Szilvával is készíthetjük. Törökországban az úgynevezett tahinival (szezámmagszósz) együtt fogyasztják; kenyeret belemártogatva kedvelt reggeli csemege.

A mustméz igen egészséges étel, sportolók számára gyorsan hasznosuló energiabomba, vérszegénységben szenvedőknek kiváló természetes vaspótló. Fontos kalcium-, kálium-, magnézium- és krómforrás.

SPÁRGA A HÁZIKERTBEN

Európa nyugati felében kedvelt késő tavaszi zöldségféle a spárga. Bár üzemi méretben nálunk is több helyen termesztik, a termés zömét külföldön értékesítik. Két típusa a fehér színű halványított és a zöldspárga. A magyar gasztronómiában még nem terjedt el a fölhasználásuk. Ritkán nevelik házikertben, mert nem minden termőhely és talajtípus alkalmas spárgatermesztésre, illetve a szaporítása kissé körülményes.

A halványított spárga laza homoktalajon fejlődik jól, míg a zöldspárga a középkötött talajt kedveli. Ültetés előtt, az előveteményt lekerülése után alaposan irtsuk ki a gyomokat. A 60-70 centiméteres mélyszántás során bőséges (10 kilogramm/négyzetméter) istállótrágyát dolgozzunk a talajba, ami különösen futóhomokos területen a talajszerkezetet is javítja. Alapműtrágyázás is szükséges: a spárga viszonylag sok nitrogént és káliumot „fogyaszt”, de kevés foszfort vesz föl.

Bár tősztással is szaporítható, a magoncnevelés gazdaságosabb. Öt-hat hónap alatt kelnek ki a magjai. A tavaszi vetésből származó magoncokat ősszel szedjük föl, és ültessük végleges helyükre. Másfél méteres sortávolságot tartva 20 centiméteres mély árkokat húzzunk, és egymástól 40-50 centiméterre helyezzük bele a magoncpalántákat. Ezt követően gondosan takarjuk be, és a jó gyökeresedés érdekében alaposan öntözzük meg a sorokat.

Az első két évben még nem szedjük a spárgát, hogy a tövek megerősödjenek. Ilyenkor a spárgaállomány ápolása gyomlálásból és kapálásból áll, nyáron szükség esetén öntözzük. Amennyiben nem szerves trágyáztunk, akkor évenként nitrogénnel és kevés káliumműtrágyával fejtrágyázzuk az állományt. A halványított spárgánál a második-harmadik évtől márciusban húzzunk 50 centiméter magas bakhátat a sorok fölé, amelyben kifejlődhetnek a spárgasípok. A nap nem éri őket, így nem alakul ki bennük a zöld színt adó klorofill. A koraiság fokozása érdekében borítsuk fekete fóliával a bakhátat, de alacsony fóliaalagutat is kialakíthatunk. Április közepétől figyelni kell a bakhát tetejét, mert ahol emelkedik a talaj, ott szedhető spárgasíp növekszik. Bontsuk ki a bakhátat, éles késsel tőből vágjuk ki a sípot, majd temessük vissza a bakhátat. Ezt a munkát a június végéig tartó szedési időszakban naponként kell megismételni.

A kivágott spárgasípokat a szedést követően azonnal vigyük hűvös, párás helyre, mert a zsenge hajtás egy-két óra alatt megfonyad. Mindig annyi friss spárgát szedjünk föl, amennyit elfogyasztunk, mert csak zsengén finom. Hűtőszekrényben 1-2 napig tárolhatjuk, felhasználás előtt állítsuk 1-2 órára vízbe. Levest, szószt, rakottast készíthetünk belőle, de párolva köretnek, vagy sajtszósszal leöntve önállóan is kiváló étel.

A spárgát frissen, zsengén fogyasszuk

A szedési időszak végén bontsuk ki a spárgatöveket, és augusztusig hagyjuk kifejlődni a hajtásokat. Szükség szerint öntözzük és fejtrágyázzuk. Augusztus-szeptemberben távolítsuk el a leszáradt hajtásokat, majd a sorok fölé húzzunk bakhátakat. Tavasszal szükség esetén igazítsuk ki és töltsük fel azokat.

A zöldspárga ápolása egyszerűbb, hiszen nincs takarás, a hajtások a talaj fölött nőnek. Június közepétől álljunk le a szedésével, hagyjuk megnőni a hajtásokat, csak a száradást követően vágjuk le a szárakat. A jól karbantartott, ápolt spárgaültetvény 15-20 évig is termőképes.

Összeállította: Pap Edina

Forgalmazza: INTER-MIX KFT 1172 Budapest, Rétifarkas u. 6. Tel: (1)4021010, E-mail: intermix@intermix.hu www.intermix.hu

A LIGETI SZŐLŐ

A tiszaugi hídon áthaladva többször is megcsodáltam már a galériaerdő óriási nyárfáira felkúszó liánrengeteget. A szőlő indái hatalmas szobrokká változtatják a fákat. Szinte trópusi dzsungelt idéz az erdő, néhol áthatolhatatlan növényfallal, ami az áradások elsöprő erejével küzd.

Elhatároztam, hogy fotót készítek az erdőről. De nem zöldet akartam, hanem sárgát, amikor az ősz aranyra színezi a csodálatos rengeteget. A kora őszi fagyok rendre meghiúsították az elképzelésemet, a fagy még a színesedés előtt learatta a leveleket. Majd végre jött néhány olyan év, amikor enyhe volt az ősz, és a leveleknek volt idejük beszínesedniük.

A tiszaugi vadszőlőst azóta kivágták, de ne keseredjen el az, aki ilyet szeretne látni, mert a Tisza árterén még sok helyen megmaradt ez a csoda: például Mártélynál, a Tisza-tó eldugott szegletein, vagy Szentes környékén.

Több szőlőfaj is él vadon nálunk. Őshonos a ligeti szőlő *(Vitis sylvestris)*, a bortermő szőlő őse. Ritka faj, elnyomják az Észak-Amerikából behozott fajok. Védett, eszmei értéke tízezer forint.

TÖBB EZER ÉVES MUNKA

A váltivarú ligeti szőlőt először természetes előfordulási helyén, az erdők szélén, tisztásain kezdték gondozni, kiirtották körülötte a fákat és a cserjéket. Termést csak úgy kaphattak, ha a hím- és nővirágú egyedek közel voltak egymáshoz, ami lehetővé tette a szél általi beporzást. Később a hím- és nővirágú egyedeket vegyesen telepítették a kertekbe. A termesztésbe fogott szőlő a belterjes művelés (metszés, bőséges napfény, öntözés) hatására gazdagodott változatokban. Az első hímnős virágú kerti szőlő Transzkaukázia első szőlőültetvényeiben jöhetett létre időszámításunk előtt 5000-6000 évvel, s onnan terjedt el Nyugat-Ázsiában és Délkelet-Európában. A kutatások szerint 2-3 ezer éves termesztés kellett ahhoz, hogy a 10-12 milliméteres bogyójú ligeti szőlőből létrejöjjön a 20-50 milliméteres bogyójú kerti szőlő.

Hosszú, kapaszkodó hajtásaival magasra felkúszik a fákon, cserjéken. A kapaszkodását kacsok vagy tapadókorongok segítik. Hosszú nyelű levelei átellenes állásúak, háromkaréjúak (szív kerületűek) fűrészes szélűek. Sárgás vagy fehér virágai fürtben nyílnak. Termése fekete bogyó, sokkal kisebb, mint a nemes szőlőfajok termése. Ártéri ligeterdőkben fordul elő.

Magyarországon az 1800-as évek végén jelent meg a filoxéra, azaz a szőlőgyökértetű, és az ültetvények nagy része áldozatul esett a kártevőnek. Pótlásukra Észak-Amerikából hoztak be ellenálló szőlőfajokat, amelyek kiszorították az őshonos fajokat, mint például a ligeti szőlőt.

Molnár Péter

A SZERZŐ FELVÉTELEI

ŐSZI-TÉLI MADÁRVENDÉGEK

Madaraink jelentős része ősszel dél felé repül, egyesek akár Afrika legdélibb csücskéig is eljuthatnak, helyettük észak felől érkeznek vendégmadarak hazánkba. Vannak, amelyek a kemény hideg beálltával továbbrepülnek, mások egészen tavaszig itt maradnak.

Csonttollú

Gatyásölyv

Darucsapat

Nagy lilik

BÉCSY LÁSZLÓ FELVÉTELEI

Fenyőpinty

Kis bukó

Sokak számára ismerős az a kedves látvány, amikor az októberi égen megjelennek a tundrák felől érkező libák gágogó V betűi. A nagy lilikek és vetési ludak jól érzik magukat a magyar pusztán, napközben a legelőket járják, éjszakára a vízre húznak be. Ilyen nagy gyülekezőhelyek a tatai Öreg-tó, a Dinnyési-fertő és a szegedi Fehér-tó.

Ugyancsak ősszel, menetrendszerűen érkeznek hazánkba a nagy darucsapatok, krúgatásuktól hangosak a Tiszántúl legelői. Októberben a Hortobágyon akár százezer daru is tanyázhat, főleg a kukoricatarlókat járják, ahol az elhullott szemeket szedik össze. Alkonyatkor ők is a vízre húznak be, ahol a számukra sekélyen tartott, nekik térdig érő vízben állva pihennek hajnalig.

Tundrás hazájából évenként látogat hozzánk a gatyásölyv. Hasonlít az egerészölyvre, de a csüdje az ujjakig tollas, ezért gatyás. Elsősorban az Alföldön és a Tiszántúl legelőin látni, amint kútgémen ülve vagy a levegőben lebegve, szitálva lesi a zsákmányát. Hazájában főként lemmingeken él, nálunk a mezei pockokat tizedeli.

A hegyes szárnyú kis sólyom is rendszeres téli ragadozó vendégünk, elsősorban a Dunától keletre látni, ahol apró madarakra vadászik.

Aki eteti télen a madarakat, az bizonyára jól ismeri a zöldikék és verebek között megjelenő narancsos mellű fenyőpintyeket. Az északi nagy fenyvesek lakói, és azokban az években, amikor gazdag a bükkmakk és lucfenyőtermés, óriási csapatokban lepik el Közép-Európát. Többnyire márciusig maradnak, de mindig akadnak késlekedők, amelyek közül a hímek akkorra már pompás nászruhájukat viselik.

Igazi inváziós madár a csonttollú: csak egyes években jelentkezik, de olyankor néha óriási tömegben. A szárnyán, a másodrendű evezők hegyén lévő piros lemezkékről kapta furcsa nevét. Bizalmas természetű, zömök madár, fahéjszínű tollazata, hegyes bóbitája, nagy fekete torokfoltja és folyamatosan hallatott ciripelő hangja jellegzetes. Szereti a berkenyét, az ostorfa bogyóit és a japánakác termését, de a fán maradt almát is megcsipdesi. Repülő csapatuk a seregélyekre emlékeztet.

A Duna mentén, például Visegrád környékén vagy a szobi révnél járva nálunk telelő vízimadarakat figyelhetünk meg. Rendszeresen felbukkan például a jeges réce, a füstös réce, gyakori a kerceréce, melynek nagy csapataival a jégmentes Balatonon is találkozhatunk. A vízimadarak egyik legszebbike a kis bukó gácsérja; hófehér alapon feketével mintázott, szeme körül nagy fekete folttal éppen mintha álarcosbálba készülne.

Schmidt Egon

Kiváló magyar árudák

A Magyar Kertészeti Árudák Egyesülete több mint egy évtizede minden évben meghirdeti a Kiváló Áruda versenyt.
A megmérettetésre jelentkező árudákat ismert szakemberekből álló bírálóbizottság látogatja meg, és alaposan körülnéznek, megfelel-e a pályázó mindazon elvárásoknak, amit az egyesület feltételként szabott a Kiváló Áruda cím eléréséhez.
A pályázat bírálati szempontjait évről évre bővítik, javítják, korszerűsítik, hiszen évről évre változnak (nőnek) a dísznövény-kereskedésekkel szemben támasztott vásárlói igények is. A faiskolai áruda tíz éve még nem azt a látványt, azokat a szolgáltatásokat, áruválasztékot és szakszerűséget kínálta, amit manapság elvárunk tőlük.
A legtöbb hazai árudában, de a Kiváló Árudákban biztosak lehetünk a kiszolgálás szakszerűségében, a fajtaazonosságban, a megbízhatóságban, a szolgáltatások minőségében. Nem véletlenül lettek hát kiválók, amit az áruda bejáratánál lengő zászló és az üzlet falán elhelyezett tábla is bizonyít.
Az elnyert megkülönböztető kitüntetés azonban nem örökre szól, kétévenként újra meg kell felelnie a magas szakmai elvárásoknak, amiről a szakmai zsűri újfent meggyőződik.
A MAKERT feladatának tekinti a hazai dísznövény-kereskedelem színvonalának fejlesztését, a tagárudák szakmai színvonalának emelését, hogy minél jobban és maradéktalanul megfeleljenek a vásárlók igényeinek, elvárásainak.
Örömmel mutatjuk be Olvasóinknak az idei Kiváló Áruda pályázat nyerteseit.

KEFAG Zrt. Juniperus Parkerdészet

A KEFAG Zrt. Juniperus Parkerdészet közel 600-fajta növénnyel várja kedves vásárlóit 4000 négyzetméteres árudájában Kecskeméten, ahol tanácsadással is szolgálnak. Minden évben új fajtákkal bővítik választékukat, hogy a vásárlók mindig találjanak valami újdonságot. Kínálatukban elsősorban cserjék, örökzöldek, és díszfák szerepelnek. Ezeken felül fenyőkérget, tápoldatokat, kerti berendezéseket, télálló kaspókat, illetve idényjelleggel virághagymát és gyümölcsfát is értékesítenek. Növényeik több mint 95%-a saját termesztésű, ezzel megteremtve a kedvező árakat és a növények jó ellenálló képességét.

További tudnivalók, illetve nyitvatartási idejük a www.juniperus.hu honlapon olvasható. A juniperus@kefag.hu e-mail címen, vagy személyesen a Kecskemét, Mártírok útja 88-as szám alatti árudájukban állnak vásárlóik rendelkezésére.

Apátfa Kő- és Kertcentrum

Az Apátfa Kertcentrum Zalaegerszegen található a 76-os út mellett. Kertészetük 2003 óta családi vállalkozásként működik, háromszor nyerték el a Kiváló Áruda díjat.
Árudájukban megtalálható minden, ami a minőségi kert építéséhez szükséges: örökzöldek (saját faiskolájukból), díszfák, díszcserjék, évelők, balkonnövények, mediterrán növények, gyümölcsoltványok, gyepszőnyeg. Hozzáértő munkatársak segítenek megtervezni, kialakítani a vásárló kertjét, balkonját vagy akár egy összeültetést. Széles választékban kínálnak térkövet, terméskövet kerti fajátékokat, kerámiákat, kaspókat, virágföldet, kertészeti kiegészítőket, kerti sütőket.

Üzletükben minden megtalálható, amivel feldobhatjuk vagy átalakíthatjuk lakásunkat balkonunkat. Növénykölcsönzéssel is állnak vevőik rendelkezésére. A kivitelezésben szintén családi vállalkozásuk, a Naste Bau Kft. környezetrendezéssel, térburkolat-építéssel szélesíti tevékenységi körüket. Visszatérő vásárlóiknak törzsvásárlói kártyával kedveskednek.

8900 Zalaegerszeg, Gazdaság u. 70.
Tel.: +36-92-599-238
www.apatfakertcentrum.hu,
a Facebookon is megtalálhatók
Nyitva tartás: H–P: 9–17.30, Szo: 8–14,
V: 9–12 (Kivéve aug., szept. és dec.)

Horváth Kertészeti Árudák

A Nyíregyházán és környékén lakók többségének a kertészet szó egyet jelent a Horváth családdal, a Horváth Kertészetekkel. Kelet-Magyarországon egyedülállóan, különleges és hagyományos fajták széles és minőségi választékával, több mint 90 év szakértelmével és négy generáció tapasztalatával állnak a kertbarátok, kertépítők rendelkezésére. Náluk mindent megtalálunk, amire szükségünk lehet a magtól a kertig. Az igényesen berendezett faiskola és a több ezer, kiváló minőségű, a téli fagyok kivételével egész évben ültethető növényen kívül a szép kerthez szükséges kellékek széles választékát is föllelhetjük

– Nagykállóban, Nyíregyházán és Hajdúnánáson –, ahol kerttervezéssel és kertépítési szolgáltatással, szaktanácsadással, növénykölcsönzéssel is segítik vásárlóikat.

4320 Nagykálló, Korányi F. u. 78.
Tel.: +36-42-263-325
E-mail: aruda@horvathkerteszet.hu
Szolgáltatásaikról, elérhetőségeikről és az árudáik nyitva tartásáról a www.horvathkerteszet.hu oldalon és Facebook-oldalukon is tájékozódhatunk.

Örökzöld Kertészet

Az Örökzöld Kertészet Szombathelyen és Sopronban várja kedves vásárlóit. Főként örökzöldek, mediterrán növények, díszfák, díszcserjék, balkonnövények, fűszernövények kis- és nagykereskedelmével foglalkoznak. Saját termesztésű növényeik mellett importkülönlegességeket, gyümölcsoltványokat, bogyós gyümölcsűeket, évelőket, idénynövényeket, sziklakerti növényeket, szobanövényeket, kertészeti kiegészítőket, kerámiákat, kaspókat, balkonládákat, virágcserepet, kőedényeket, köveket, virágföldet, fakérget is nagy választékban kínálnak. A lakossági vásárlók mellett nagykereskedelmi partnereket, kertépítőket és viszonteladókat is kiszolgálnak. Weboldalukon keresztül lehetőség van online rendelésre, házhoz szállításra.

9400 Sopron, Győri út 52., Szombathely, Páfrány u. 2/B
www.orokzold.hu,
Facebook: facebook.com/orokzold
Ügyfélszolgálat Szombathelyen:
+36-70-6363-603
Nyitva tartás: H–P: 8–18, Szo–V: 8–16

Parti Kertészet

A családi hagyományra épülő áruda 12 éve működik Szombathely zöldövezetében. Másfél hektáros termesztőfelület segíti a színvonalas, minőségi árukészlet ellátását. Pihenőkertjük a vendégek kikapcsolódását szolgálja, ezt jelmondatuk hirdeti: „Parti Kertészet, ahová nem csak vásárolni járunk”. Egyedi, mindig megújuló dekorációs ötletekkel igyekeznek elérni, hogy a nézelődőből rendszeresen visszatérő vásárló legyen. A személyes kapcsolat kialakításáról jól képzett csapat gondoskodik. Azt vallják, hogy a töretlen fejlődés útja, ha nyitott szemmel járunk a világban, érzékenyek vagyunk a trendekre, a növénykedvelők igényeire. Mindezt hatalmas szenvedéllyel, szívvel-lélekkel, kitartással teszik.

9700 Szombathely,
a Kámont és Oladot összekötő út mellett
www.partikerteszet.hu
Nyitva tartás : H–Szo: 8–18, V: 8–13

Dzsungelország Kertészeti Centrum

A Dzsungelország Kft. a nyugati régió egyik legnagyobb kertészeti centruma. A tízezer négyzetméteres gazdaáruházban márkás kerti kisgépek, kerti szerszámok, cserepek, fonott termékek, ajándéktárgyak, virághagymák, vetőmagok, virágföldek, mérnöki szaktanácsadással árusított növényvédő szerek között válogathatunk.
Nem távozik üres kézzel, aki szobanövényeket keres, hiszen többszáz négyzetméteres virágáruház csalogat orchideákkal, kaktuszokkal, bonszaiokkal, extra méretű cikászokkal. 5000 négyzetméteres árudájukban csodás örökzöldek, virágzó cserjék, lombos fák, mediterrán növénykülönlegességek között barangolhatunk.
Kertépítés előtt látványtervet készítenek, a számítógépes adatbázisból kiválasztott növények és tervezőprogram segítségével háromdimenzióban láthatjuk álmaink kertjét. Személyre szabott tervezés után gyors és megbízható munkával vállalják kertek kivitelezését!

9200 Mosonmagyaróvár, Kőris u. 46.
Tel.: +36-96-566-118 Fax: +36-96-566-120
www.dzsungelorszag.hu
E-mail: info@dzsungelorszag.hu
Nyitva tartás: jan.–febr.: H–P: 8–16, Szo: 8–14;
márc.–dec.: H–P: 8–18, Szo: 8–14, V: 8–12

Plant-Orient Kertészeti Áruda

A Plant-Orient Kertészeti Áruda 2002 óta üzemel Felcsúton. Idényjellegű növénykínálatukon kívül széles a választék kerti kiegészítő termékekből, kül- és beltéri kaspókból, szökőkutakból, kőgrillekből, kerti gépekből, ajándéktárgyakból. Növényházukban fagyérzékeny és szobanövényeket kínálnak. A családias hangulatú árudában szakképzett eladók várják márciustól karácsonyig a környezetüket szépíteni vágyó vásárlókat.

8086 Felcsút, Fő út 219.
www.plantorient.hu
E-mail: kerteszet@plantorient.hu
Nyitva tartás: H–P: 9–18, Szo: 9–16, V: 9–12

SAFRU Kertészet

A SAFRU Kertészet évtizedes hagyományokkal büszkélkedhet. A MAKERT egyesület alapítótagjaként évről évre bővülő kínálattal és növekvő színvonallal állnak a vásárlók rendelkezésére. Ajánlatukban ezerféle kerti dísznövény (fák, cserjék, virágok), gyümölcsfák, szőlő, bogyósok (pl. ribizli, egres, josta, áfonya) szobanövények, kiegészítők (földek, tápok, cserepek, kaspók) szerepelnek. Munkatársai szakszerű tanácsokkal segítik a választást, és különböző szolgáltatásokat (házhoz szállítás, kerttervezés, ültetés, rendezvénydíszítés, csokrok készítése) kínálnak vásárlóiknak.

1112 Budapest, Budaörsi út 1092/5 hrsz.
(a nagybani virágpiac mellett)
Tel.: +36-1-246-2872, +36-30-330-7630
wwww.safru.hu
Mindennap nyitva!

PADLIZSÁN és ördögcérna

A hazai gasztronómiai kultúra felvirágzásának és a zöldségkertészkedés, a konyhakertek újraéledésének korát éljük. Ma már többen eljutnak mediterrán és trópusi országokba, egzotikus piacokra, és a világ minden tájára elvezető ismeretterjesztő filmek is sok furcsa élelmiszernövényt mutatnak be. Sokan divatból, mások a kertészkedés szeretetéből vagy pusztán étrendjük változatossá tétele miatt érdeklődnek a különleges zöldségek és gyümölcsök iránt. A nagyobb zöldségüzletekben, bevásárlóközpontokban és ázsiai boltokban sok egzotikus termény megvásárolható, a szaporodó ökopiacokon, honlapokon pedig sokféle mag és paránta beszerezhető. Sorozatunkban különleges zöldségeket mutatunk be.

Dél-amerikai rokonaival (burgonya, dohány, paradicsom, paprika stb.) ellentétben a padlizsán Ázsiából származik, mutatós csillag alakú lilás virágaiból változatos nagyságú, alakú és színű, leggyakrabban bíborlila bogyótermések fejlődnek

A padlizsán a trópusokon és a mérsékelt éghajlatú vidékeken, így Kínában is nagyra becsült zöldségnövény (Csengdu piaca, Kína, Szecsuán)

Ez is padlizsán! Termése különböző nagyságú, színű és alakú (Hanoi piaca, Vietnam)

A burgonyafélék családjának csaknem valamennyi ehető faja (burgonya, dohány, paradicsom, paprika, földicseresznyék, pepinó, narannyilla, paradicsomfa stb.), sőt még a dohány is Amerikából származik, kivéve az ázsiai eredetű padlizsánt és az ördögcérnát.

A **padlizsán vagy tojásgyümölcs** *(Solanum melongena)* másfél méter magas, fásodó tövű, elágazó, felálló szárú évelő növény, szára elszórtan tüskés. Puha, szőrös levelei 7-25 centiméter hosszúak, tojásdadok, karéjosak, hullámos szélűek. Főként egyesével álló virágaik a levelekkel átellenben fejlődnek, pártájuk lilás, néha zöldesfehér. Molyhos, tüskés csészéje terméséréskor megvastagodik és megnyúlik, s a görbült, tojásdad alakú bogyótermésen marad. A sima, fénylő, lilás terméshéj alatt puha, szivacsos, sárgásfehér, a levegőn barnuló terméshús van, számos apró maggal.

A trópusi Dél-Ázsiából terjedt el szerte a világon. Sárgára érő, keserű terméső vad alakja Indiában, száraz lejtőkön él, de föltehetően Burmából és Délnyugat-Kínából származik, őshazájában már több mint kétezer éve termesztik. Afrikába a perzsák vitték. Európába, elsőként Spanyolországba, mór (berberek és arabok) közvetítéssel került a 8. században, ám Dél-Európában, ahol manapság rendkívül népszerű, csak a 16. században terjedt el. Amerikába – a burgonyafélék családjába tartozó sokféle kultúrnövény hazájába – is eljutott, mégpedig a spanyol és portugál hódítók révén.

Sok fajtáját nemesítették, bogyótermése a fehértől a feketésliláig sokféle színű és a gömb alakútól a hosszúkásig különböző alakú lehet. Fehér színű, tojásdad fajtájáról kapta angol nyelvterületen a tojásgyümölcs (eggplant) nevet. Kesernyés, lisztes állagú terméshúsa vitaminokban, elsősorban B_1- és B_6-vitaminban, valamint ásványi anyagokban (kálium, mangán, réz) gazdag. Sok antioxidánst is tartalmaz, ami csökkenti a vér koleszterinszintjét.

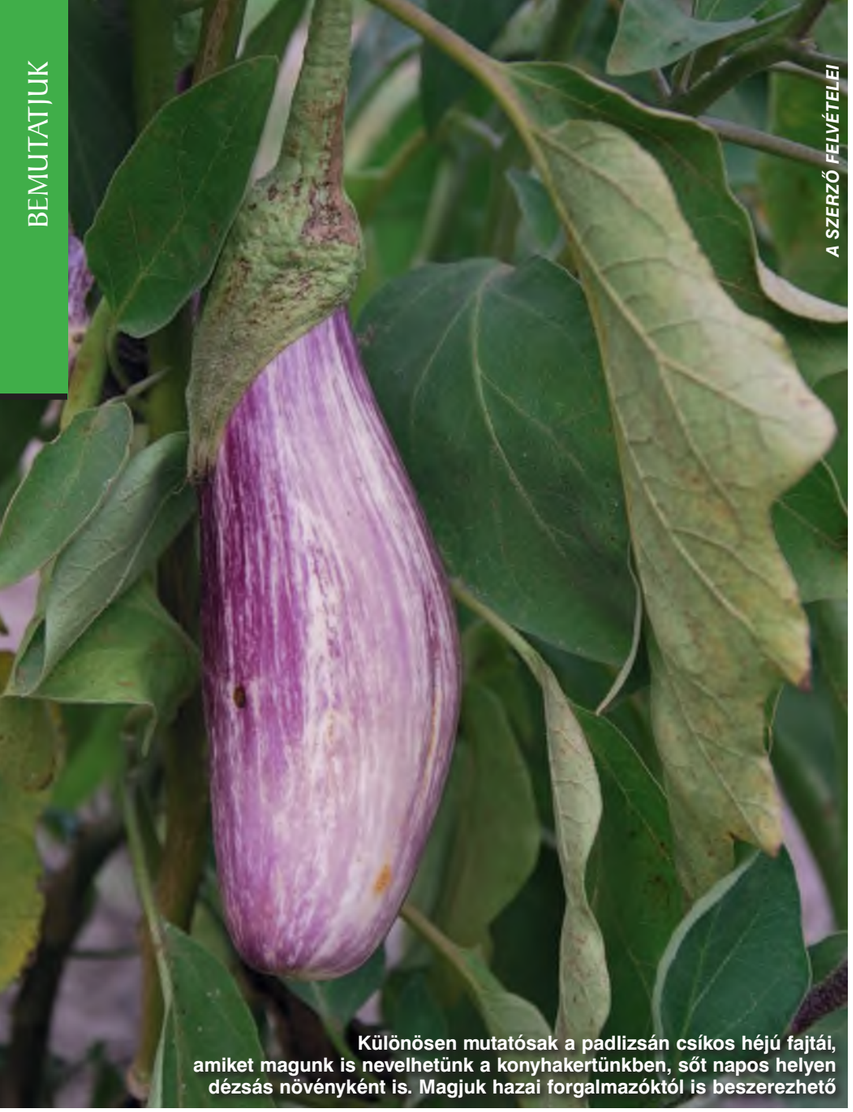

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Különösen mutatósak a padlizsán csíkos héjú fajtái, amiket magunk is nevelhetünk a konyhakertünkben, sőt napos helyen dézsás növényként is. Magjuk hazai forgalmazóktól is beszerezhető

A DEBRECENI LÍCIUMFA

A leghíresebb, közel 200 éves hazai ördögcérnapéldányhoz, ami a Debreceni Református Nagytemplom szomszédságában nő, érdekes anekdota fűződik. Még a reformáció terjedésekor történt, hogy a debreceni Bálint pap, aki áttért az új hitre, heves vitába keveredett a debreceni híveket visszatéríteni óhajtó, Rómát is járt pápista Ambróziusz kanonokkal. Szó szót követett, mikor a kanonok így szólt: „Akkor lesz az új vallásból valami, mikor ez a vessző fává nő!”, s ezzel az útszéli ördögcérnáról letörvén egy ágat a földbe szúrta. „Akkor fa lesz belőle!” – mondta Bálint pap biztos hittel. Nos a fa ma is áll, terebélyesedik!

Az olasz, a görög, a közel-keleti és az ázsiai konyha kedvelt, rendkívül sokféleképpen használt alapanyaga. Az éretlenül leszedett termések húsát főzve, pirítva, sütve, rakva egyaránt fogyasztják. A nagy és öreg példányokat a felhasználás előtt besózzák, hogy ne szívjon magába sok olajat. A sózás a kesernyés ízt is enyhíti, bár a mai fajták már nem keserűek. Az ázsiai konyhában gyakran teszik a magas hőfokon, wokban készült, dobva-rázva sült ételekbe. Törökországban és az arab konyhában szívesen készítik el töltve, Indiában és Iránban a kicsi, fiatal terméseket savanyítva tartósítják. Se szeri, se száma a padlizsánból készült pürévál tozatoknak: a közel-keleten sajttal, szezámkrémmel, citrommal és fokhagymával ízesítik, mi magyarok Erdélyben hagymával, borssal, citromlével fűszerezzük a közkedvelt vinettát.
A különleges padlizsánfajták ritkán kerülnek nálunk kereskedelmi forgalomba, de saját nevelésű terméssel gazdagíthatjuk étrendünket, hisz sok más egzotikus zöldség-szaporítóanyag mellett hazai termesztőktől is beszerezhetjük a magvaikat: www.facebook.com/valeyrac.ex.

Szintén a burgonyafélék családjába tartozik a nálunk is mind divatosabb **goji,** ami nem más, mint a közönséges **ördögcérna** vagy lícium *(Lycium barbarum)* és kínai rokona, a kínai ördögcérna *(Lycium chinense)*. Két közeli rokon fajról van szó, a szakirodalom mindkét faj bogyóját hasonló felhasználásra említi.
A közel 100 ördögcérnafaj közül e két haszonnövényként ismert faj nagyon hasonlít egymásra, mindkettő 1-3 méter magas, hosszú életű cserje. Fiatal, vékony hajtásaik hosszan és ívesen lecsüngők, idősebb ágaik hajlékony tövisektől szúrósak. Lándzsás, szürkészöld leveleik szórtan, gyakran csoportosan állnak. Illatos, jó mézelő virágaik nyáron, 2-3-asával a levélhónaljakban nyílnak. Bíborlila, majd világosbarna, tölcséres pártájukból messze kinyúlnak a porzók és a hosszú bibeszál.
A kissé nagyobb termetű közönséges ördögcérna forrt virága valamivel hosszabb, szirmainak széle ép, a kínai líciumé pillás. Kicsi, narancsvörös, sokmagvú bogyóterméseik ősszel érnek, sárga magjaik vese alakúak, a közönséges ördögcérna termése kissé nagyobb.

Az ördögcérnák azon kevés a burgonyafélék közé tartozó cserjék, melyek nálunk is megélnek. A kínai ördögcérna egész

Kelet-Ázsiában leggyakrabban a hosszú, egyenes, halványlila padlizsánfajtákat termesztik, melyek húsa lágy és édeskés

Az ördögcérnák narancspiros bogyótermése az utóbbi években gojibogyó néven lett elterjedt Európában, így nálunk is rendkívül divatos étrend-kiegészítő

Kelet-Ázsiában elterjedt, ősidők óta ismerik, Kínában és Malajziában termesztik is. A közönséges ördögcérna eredeti élőhelye Kína középső részén van, de Európában és Észak-Amerikában is meghonosodott. A száraz, meleg termőhelyeket, laza, törmelékes talajokat kedveli, sziklás helyeken, öreg kőfalakon is felbukkan. A semfűsemfának is nevezett közönséges ördögcérna a 19. században kedvelt díszcserjeként, kerítések mellé, valamint gyepűre telepített élősövényként került hozzánk Kínából, mára a bolygatott, gyomos helyeken elvadult és meghonosodott.

Termésük, a gojibogyó A- és C-vitaminban, valamint rostokban és kalciumban gazdag, ezenfelül egészségvédő antioxidáns vegyületeket, béta-karotint is tartalmaz, amelyeknek az érelmeszesedés és a cukorbetegség megelőzésében van szerepük.
A keleti orvoslásban – a gyökérkéreg kivonatának és a bogyóterméseknek vérnyomás-, vércukorszint- és lázcsökkentő hatása miatt – több mint 2500 éve nagyon fontos a szerepe. Európában az utóbbi évtizedben lett népszerű, és aszalva, lékivonatként, élelmiszer-adalékként, „szuperételként” forgalmazzák. Ennek ellenére az ördögcérna nem „csodabogyó”, mint ahogy sokan nevezik, csak egyike az egészséges étrend-kiegészítőknek.
Érdekes, hogy nálunk az ördögcérnát mérgező növényként tartják számon, ami nem is csoda, gondoljunk a rokonságába tartozó nadragulyára, a beléndekre, a maszlagra, vagy a burgonya termésére, ami szintén mérgező. Több szakirodalmi forrás szerint a növény minden részében előforduló atropin jellegű alkaloidok szapora szívműködést, pupillatágulatot, izgatottságot, és a nyálkahártyák kiszáradásával járó tüneteket okoznak.

Kínában nemcsak gyógynövényként, hanem konyhai felhasználása miatt is közkedvelt, levesekbe, hús- és zöldségételekbe egyaránt használják. Többnyire aszalt formában árulják, és mazsolaként fogyasztják, vagy ragukba főzik. A piacokon friss termést és fiatal, zsenge leveleket is árulnak, ez utóbbi helyenként kedvelt, kesernyés ízű levélzöldség.

Fráter Erzsébet

Minden HASZNOSÍTHATÓ

A KEZDŐ KERTÉSZ

Soha semmi közöm nem volt a földtúráshoz, de úgy döntöttem, hogy ezentúl lesz. Ha elbátortalanodom, igyekszem majd nem lebetonozni az egész kertet, hanem lassan megtanulom, hogyan lehet kezdőként vegyszermentesen növényeket termeszteni, gondozni, talajt javítani.

Kicsit zavarba jöttem a nyártól. Tavasszal hatalmas tartályokat állítottam az eresz alá, azóta is tele vannak. Néha kimentem gazolni, körmönfontan csigacsapdáztam.

A paradicsomot szétrepesztette az eső, mindemellett rengeteg csodálatos gyümölcsöt, zöldséget és gyomot ettünk. Húsz év vásárolgatás után meg kell szokni, hogy a saláta nem zacskóban nő. Még a múlt héten is vettem „rutinból” egy zacskó rukkolát, pedig kétbokornyi terjeszkedik vadul május óta, és már egy üvegnyi magot is mentettem belőle jövőre. Koriandermagom, mint a tenger, citromfű- és mentateával sem lesz gond egész télen. A rozmaring, a kakukkfű, az oregánó is mind elvároson felül teljesített. A bazsalikomról és a levenduláról viszont ne is beszéljünk, pedig Isten a tanúm, mindent megpróbáltam. A gyümölcsök a fagyasztóban pihennek.

Mindenáron egészséges ételekkel szeretném ellátni a családomat. Így fejezem ki a szeretetemet, mert fontosnak tartom, hogy jól, és lehetőleg sokáig éljenek. Ami ehető gyógynövény létezik, azt előbb-utóbb megismerem, megszerzem, fölnevelem, megszárítom. Még ősz végén is gyűjtögethetünk ezt-azt. Érdemes pepecselni a porcsinnal, megnyugtató munka a kis tömzsi leveleit leszedni. Tehetjük aszalóba, vagy száríthatjuk sütőben, a legkisebb légkeveréses fokozatra állítva, a sütőajtót fakanállal kitámasztva, hogy távozhasson a vízgőz. Ha a készre száradt porcsinleveleket kávédarálón megőröljük, zöld port kapunk, amit reggeli turmixba, vagy gyümölcslébe szórhatunk. Az aszalás során a sós-savanyú ízanyag „elhagyja” a porcsint. Sóban vagy ecetes lében is eltehetjük, akár a kapribogyót. Ugyanígy a pitypanglevelet, vagy a katángot. Az egekbe magasztalt (és valóban jó) kék és zöld algapor helyettesítésére elkészíthetjük a saját keverékünket odahaza. Ha van jó saját, téli táplálékkiegészítőnek használt „zöldpor”-receptjük, kérem, küldjék el!

Csizmadia Orsolya

A SZERZŐ FELVÉTELE!

FŰSZERES KECSKESAJT PILLANATOK ALATT

Pillanatok alatt készíthetünk saját kecskesajtot. Az anyakecske gondos tartás mellett jó esetben a tél beálltáig ad tejet. Forralás után literenként két evőkanál biológiai erjesztésű ecetet vagy citromlevet adjunk hozzá, majd amint a túrósodás megkezdődik, öntsük át textilpelenkával bélelt szűrőbe, és hagyjuk csöpögni néhány órát. Fokhagymával, bazsalikommal, aszalt barackkal, dióval az ecetezés előtt ízesíthetjük, a csöpögtetés után pedig sózhatjuk a sajtot, de csak kívülről.

A temetőbogár

A különféle rovarok étrendje nagyon különböző. Vannak köztük növényevők, pl. a bundásbogár, a burgonyabogár, mások nektárt nyalogatnak, pl. a lágybogár, vannak ragadozók, pl. a katicabogár, és vannak korhadéklakók, mint amilyenek az ászkák. Olyan bogár is létezik, amelyik kifejlett állatként nem táplálkozik, ilyen a szarvasbogár. Némelyikük elhullott állatokat fogyaszt el. Ez nem horror, így van rendjén, „valakiknek” el kell tüntetni a tetemeket. Sok más élőlénynek is ez a feladata: baktériumok tömegei bontják le a különböző elhalt növényeket és állatokat, ilyen feladatot látnak el a madarak között a keselyűk, az emlősök között pedig a hiéna és a sakál.

A bogarak között az elpusztult állatok eltakarításának feladata a dögbogarakra hárul. Hazánkban a közönséges temetőbogár a leggyakoribb faj, gyakran találkozhatunk vele erdőkben és sík vidékeken egyaránt.

Fekete temetőbogár

A közönséges temetőbogár 12-22 milliméter hosszú, alapszíne fekete, a nyakpajzsa, a csápja végén lévő csápbunkó, valamint a szárnyfedőin futó két széles sáv narancs- vagy okkersárga. A szárnyfedőik nem takarják végig a potrohot. A hím temetőbogár megkeresi az elhullott állatokat, kibocsájtott illatanyagai segítségével odavonzza a nőstény temetőbogarat, majd mindketten nekilátnak a nagy munkának, lábaikkal kiássák a tetem alól a földet, így az besüllyed a talajba. Az elhalt állatból azután a hím és a nőstény golyócskákat készít, a nőstény azokba vagy azok közelébe rakja a tojásait. A kb. két hét elteltével kikelő lárvákat az anyjuk a golyócskákból eteti, védi őket más ragadozó rovaroktól és gondoskodik a lárvakamra rendbetételéről. A rovarok között ez az utódgondozás legmagasabb foka.

Molnár Mária

BODOR JÁNOS FELVÉTELE!

Közönséges temetőbogár

Fűből, fából, virágból

Lassan őszi színekbe öltözik a természet, használjátok ki a melengető őszi napsugarakat és gyűjtsetek szép kincseket a kertből.

Minden kert rejt kincseket, csak föl kell fedezni őket. Nézzetek szét a fák alatt, a virágoskertben, de a veteményesben is találhattok érdekes növényeket, ami egy-egy érdekes alkotás alapanyaga lehet. Ha nincs saját kertetek, akkor se keseredjetek el, ezek a kincsek a parkból, az iskola vagy az óvoda udvaráról is begyűjthetők. A kirándulásokról is hozhattok új kincseket a gyűjteménybe.

A begyűjtött ágakból, fűszálakból, virágokból szőjetek képet, amit felakaszthattok a szobátok falára. A képkeret lehet háromszögű vagy szögletes, attól függően, hogy hány ágat kötöztök össze. Ujjnyi vastag ágakat keressetek a képhez, és vékony dróttal erősítsétek össze a sarkoknál, majd az így elkészült keretre kötözzetek rafiát. Ez lesz a háló, amibe a virágokat, fűféléket, vékony ágacskákat fűzhetitek. A hálótok legyen jó sűrű, azaz jó sok rafiát tekerjetek a keretre, így nem esnek ki a virágok. A virágok befűzésénél használhatjátok a szőnyegszövés technikáját: a virág váltakozva kerüljön a rafia alá, majd fölé, és így tovább.

Szeptember-októberben bármibe ültethetsz virághagymákat: a kertbe, cserépbe, balkonládába, tejesdobozba, tejfölöspohárba, epres faládikába, rossz, kinőtt csizmádba, cipődbe… Lyukaszd ki az aljukat, hogy elfolyhasson belőlük a fölösleges víz. Homokos virágföldbe, szépen egymás mellé bújtasd a hagymákat: tulipánt, jácintot, nárciszt, fürtös gyöngyikét, hóvirágot, tőzikét, kockásliliomot, hófényt. Ha szép katonás sorokba akarod őket ültetni, akkor helyezd a hagymákat papír tojástartóba, és azzal együtt, 4-5 centiméter mélyre ültesd őket. Az edénybe ültetett tulipánhagymákat tedd ki a kertbe, teraszra, erkélyre, ablakpárkányra. Április-májusban számíthatsz a virágokra, de a rügyek már januárban kikandikálhatnak a földből.

Óvodások, anyák napjára neveljetek tulipánt! Októberben, tejfölöspohárba, homokos virágföldbe ültessetek nagy virágú tulipánhagymát. Az óvodaudvar szélére helyezzétek el őket, és húzzatok rájuk az őszi lombból takarót. Márciusban már melegük lesz, szedjétek le a takarót, és locsolgassátok meg őket, ha nem esik az eső. Anyák napja környékén fognak virágozni.

Thalmeiner Tünde
Szakács-Nagy Zsuzsa

Virágfüzér készül

Tavasszal százszorszépből, pitypangból, most ősszel pedig kúpvirágból készülhet a virágfüzér. A virágokat kb. 10 centiméteres szárakkal szedjétek le, és csipkedjétek le a leveleiket. Úgy készítsétek, mintha hajat fonnátok, de minden fonásnál új virág kerüljön a füzérbe. A virágfejeket sűrűn egymás után tegyétek, így lesz szép a koszorútok.

Milyen állat bújt a tobozba?

Keressetek terméseket (mogyoró, csipkebogyó, égerfa, juharfa termése), tobozokat, virágzó fűféléket, kavicsokat, ágakat. A tobozokból készíthettek süniket, baglyokat. A kavicsokat fessétek ki. Ha érdekes az alakjuk, akkor biztos kitaláljátok, milyen állat szeretne lenni…

Illatos SZÖMÖRCE

A növényvilágban egyazon családba, nemzetségbe tartozó növények gyakran a számos hasonlóság mellett sok eltérő tulajdonságot mutatnak. Ilyen például a szömörcefélék családja, és azon belül is az ecetfák vagy szömörcék nemzetsége. Kevésbé ismert, de figyelemre méltó, edzett és „ártalmatlan” képviselőjüket, az illatos szömörcét mutatjuk be.

Az illatos szömörce jellegzetesen karéjozott hármas levelei szép hátteret adnak a piros terméseknek

A virágok barkaszerű virágzatokba tömörülve lombfakadás előtt nyílnak

Csonthéjas termései tömött terméságazatokba csoportosulnak

A szömörcefélék családjába tartozó 73 nemzetség 850 faja a kontinensek mérsékelt és meleg éghajlatú területein terjedt el. Nem is sejtjük, mennyi közöttük a nagyon jó ismerős. Közéjük tartozik az amerikai eredetű kesudió *(Anacardium occidentale)*, az indiai mangó *(Mangifera indica)*, a nyugat-ázsiai pisztácia *(Pistacia vera)*, vagy az európai cserszömörce *(Cotinus coggygria)*.

Az ecetfák (*Rhus*) mintegy 200 fajt számláló nemzetsége is nagy változatosságot mutat, cserjék, fák, néha liánok, örökzöldek és lombhullatók. Vannak közöttük kitűnő dísznövények, élelmiszer-, festő- és ipari növények, egyikük másikuk súlyosan mérgező. Minden kontinensen honosak. Tudományos nevük görög eredetű, a Mediterráneumban közkedvelt fűszerként is használt szumák *(Rhus coriaria)* ősi neve.

Az **illatos szömörce** *(Rhus aromatica)* szétterülő vagy felálló ágrendszerű, 0,5-2,5 méter magasra növő, gyökérsarjaival akár 3 méter átmérőjű telepeket képző, ritkábban fatermetű lombhullató cserje. Kérge sima, szürkésbarna, ágai vékonyak, kopaszok vagy sűrűn pelyhes szőrösek, rügyei pikkelyesek, sárgák. Levelei három levélkéből összetettek.

Váltivarú, kétlaki növény (azaz a hím és női virágok külön növényeken fejlődnek), ezért a kertben mindkét ivarúból kell ültetni. Illatos virágai élénk világossárgák, az előző évi ágakon, lombfakadás előtt fürtszerű virágzatokba tömörülve nyílnak március-áprilisban. A porzós virágok oldalágakon, a termősek az ágak csúcsain fejlődnek. Egymagvú, 0,5 centiméteres, csonthéjas termései végálló tömött terméságazatokban fejlődnek gömbölydedek, éretten pirosak, ragadós szőrrel sűrűn, puhán borítottak. Július-augusztusban érnek, akár a következő tavaszig is az ágakon maradnak.

Az Egyesült Államok és Kanada keleti felének nagy részén honos, rendkívül változatos termőhelyeken, sziklás hegyi lejtőktől és szirtektől a sivatagi kanyonok fene-

Ártalmatlan rokon a vörös szömörce (Rhus punjabensis var. sinica)

kein, száraz bozótosokon, füves társulásokon, fenyőerdőkön, patakpartokon, tölgyligetes szavannákon át a nagyobb tavak parti homokdűnéjéig 500–2275 méteres magasságban. Fontos téli madáreleség, a levelét nem fogyasztják az emlősök. Sűrű bozótja jó búvóhelyet kínál az állatoknak. Változatos élőhelyeinek köszönhetően nagyon változatos megjelenésű. Az USA középső államaiban, ahol közeli rokonával, a büdös szömörcével *(Rhus trilobata)* találkozik az elterjedése, sok átmeneti típusa él, amelyek könnyen összetéveszthetők.

Legismertebb felhasználása a bennszülött indiánoknál az „indián limonádé”, ami a friss, érett terméseiből készült savanykás ital. Levele és kérge magas tannintartalma miatt bőrcserzésre alkalmas. A különböző törzsek széles körűen használták fel betegségek ellen. Kérgéből, leveléből láz, megfázás, bőrbetegségek, hasmenés elleni és vérzéscsillapító főzeteket készítettek. Az indiánok a vesszeiből bölcsőt, varsákat, kosarakat hajlékony fiatal veszszőiből füvekkel összefonva olyan erős falú edényeket is fontak, hogy azok vízhordásra is alkalmasak voltak. Leveleiből terméseiből, kérgéből különféle színű textilfestékeket is készítettek, szárított leveleit dohánnyal összekeverve pipában szívták. Tudományos fajneve (aromatica) arra utal, hogy a növény bármely részét megdörzsölve erős, kellemes, citrusfélékre emlékeztető aromás illatú, ellentétben a nagyon hasonló megjelenésű büdös szömörcével, ami kifejezetten kellemetlen szagú.
Igen könnyen nevelhető, nem igényel különösebb fenntartási munkákat. A gyomok és a közötte kelő konkurens fás növények eltávolításán kívül a sarjak féken tartása a feladatunk. Szárazságtűrő, talajokban nem válogat, a sovány sziklás területtől a homokon, sziken keresztül a nehéz agyagtalajokig mindenütt nevelhető. Egyedül az időszakos vízborítást és a magas talajvizet nem szereti. Különösebben nem tápanyagigényes, teljesen téléálló és gyakorlatilag kártevő- és betegségmentes.
Dísznövényként feltűnő aranysárga, narancsvörös, kárminpiros őszi lombszínéért és sokáig az ágakon maradó, feltűnő díszítő terméseiért ültetik. A termések gyakran tavaszig is az ágakon maradnak.
Teljes napon és félárnyékban fejlődik legjobban. Ültethető szoliterként, rézsűk megkötésére, talajtakarásra, nagyobb sziklakertekbe. Használható természetes sövényként, takaró- és háttérnövénynek, sétautak és facsoportok szegélyére ültetve. Amerikában zavart vagy rontott területek tájrehabilitációs ültetéseinél használják. Erős, mélyre hatoló gyökérrendszerének köszönhetően például kiváló a meddőhányók eróziójának megakadályozására. Nagyon könnyen gyökeresedik és megtelepszik, tüzek után is hamar regenerálódnak a bokrai.

Szaporíthatjuk magvetéssel, ősszel, hidegágyban. Kemény maghéja miatt elfeküdhet, ezért magvetés előtt a nedves-hideg rétegzés nagyon hatásos a csírázás gyorsítására. A magok sokáig megtartják csíraképességüket. A nyár közepén szedett zölddugványokkal, gyökérdugványokkal és fás dugványokkal is könnyen és siker-

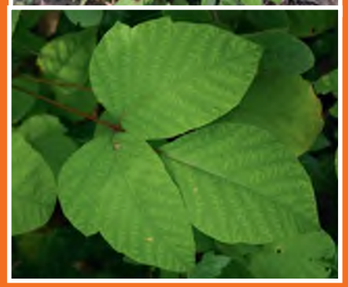

A legveszélyesebb rokon a mérges szömörce, kúszócserje, hármas leveleiről könnyen fölismerhető. Gyönyörű az őszi lombszíne, de kerüljük a vele való érintkezést

Mérgező és bőrkiütést is okozó régi kultúrnövény a lakkszömörce

A sokak által jól ismert rokon, a szőrös szömörce nem mérgező, de allergiát okozhat. Szép őszi lombszínéért ültetik

VESZÉLYES ROKONOK

Díszértékük miatt olyan szömörcefajok is termesztésbe kerültek, amelyekkel óvatosan kell bánnunk. A legveszélyesebb köztük az ugyancsak hármasan összetett levelű, ragyogó narancsvörös, kárminpiros, lilásbordó őszi lombszínű, hírhedt, 5-6 méter magasra kapaszkodó amerikai kúszócserje, a **mérges szömörce** *(Rhus toxicodendron*, újabb nevén *Toxicodendron radicans)*. Minden része erősen mérgező a benne található olajos, gyantás „tejnedv” miatt, ami a levelek felszínén is megtalálható és a legkisebb érintésre is egy-két nap múlva jelentkező dermatitiszt, vizenyős hólyagokat okoz a bőrön. A könnyen elfertőződő, viszkető, terjedő foltok gyógyulása hetekig, hónapokig tart. Gyomorba kerülve súlyos tüneteket, sőt halált is okozhat. Néhány hazai történeti kertben föllelhető, mert nagyon nehezen irtható ki. Az USA-ban az első számú növényi közellenség, évenként mintegy 350 ezer ember kerül orvoshoz a mérges szömörcével való találkozást követően.
A **lakkszömörce** *(Rhus verniciflua,* újabb nevén *Toxicoidendron vernicifluum)*, szárnyasan összetett levelű, kelet-ázsiai származású, 15-20 méter magas fa. Ősi kultúrnövény: a 10 évnél idősebb fák törzsének megcsapolásával gyűjtik össze sűrű gyantaszerű, szürkésfehér, majd barnára színeződő tejnedvét. Szűrés és tisztítás után a lakk természetes hőmérsékleten, párás levegőn átalakul, és hosszú száradási idő alatt megkeményedve különleges tulajdonságú, víz-, sav-, sőt részben hőálló, szilárd, de könnyű anyaggá válik. A lakk anyaga szintén súlyos allergiás bőrgyulladást okozhat. Kiválóan alkalmas fa, valamint különféle más alapanyagú tárgyak egyszerű bevonására és művészi kivitelű díszítésére. Nagyszerű, aranysárga lombszíne miatt kiváló díszítőértékű. E két faj ültetését egyáltalán nem ajánlom!
Jól ismert a hazánkban gyakran ültetett **szőrös szömörce** *(Rhus typhina)* és szeldelt levelű fajtája. Különleges ágrendszerű, nagyszerű lángoló őszi lombszínű, 3-5 méter magas, termetes, erősen sarjadzó, mutatós cserje, vagy kis fa. Arasznyi, végálló vörös terméságazatai is díszítenek, vastag hajtásait sűrű, bársonyos barna szőr borítja. Jóllehet nem mérgező, sőt a terméseiből kellemes üdítőitalok készíthetők, de szőrei a szembe, szájba, nyálkahártya-felületre jutva az érzékenyebbeknél kellemetlen gyulladást okozhatnak. Cserzőanyagot vonnak ki belőle, fiatal, üreges hajtásait a cukorjuhar *(Acer saccharum)* nedvének megcsapolásánál használták. Fenntartási munka nélkül bárhol ültethető.

FRÁTER ERZSÉBET FELVÉTELEI

Az őszi lombszín a narancssárgától a kárminpirosig változik

keresen szaporítható. Nyugalmi időben sarjai leválasztásával is nyerhetünk új növényeket. Fiatal korában viszonylag gyorsan nő, az átültetést nagyon jól tűri, legjobb ősszel ültetni.
Több fajtáját is termesztik, amelyeket növekedési erélyük alapján szelektáltak. Például a ’*Gro-low*’ elterülő talajtakaró, a ’*Green Globe*’ gömbölyded, sűrű növekedésű.
Vácrátóton, a Nemzeti Botanikus Kertben ötvenéves példányai száraz, homokos dombtetőn élnek. Semmilyen kezelést nem igényelnek, őszi lombszínük gyönyörű, a termős példányokon minden évben bőségesen fejlődnek termések.
Igénytelensége, könnyű kezelhetősége, sokféle felhasználása, szép lombszíne és mutatós termései miatt szép kerti növény. Nagyon fontos tulajdonsága, hogy sok más szömörcefajjal ellentétben ennek semmilyen allergén vagy mérgező hatása nincs. Termései télen táplálékot nyújtanak a madaraknak, kusza bokrai kiváló fészkelő- és búvóhelyek. A nyugat-európai faiskolákban sokfelé megvásárolható, jó szívvel ajánlom kipróbálásra.

Kósa Géza

Éget, mint a TŰZ

Amikor honi ízek előtt tiszteleg a tányér – gulyás, pörkölt, jóféle paprikás rotyog a fazékban, bográcsban –, mire is mennénk vérpiros édesnemes, vagy csemege-pirospaprika nélkül? A paprika használata tájegységenként és családonként változó, ám egyet bizton állíthatunk: a hazánkról készült illatösszeállításban igen előkelő helyet foglal el a mértékletesen csípős pirospaprika. Az utóbbi időben azonban a paprika kezd másféle alakot ölteni, egyre-másra kerülnek az asztalra a nemzetközi konyha paprikás ételei, magyarított változatban. Ezekben a tüzes fogásokban is méltó helye van a magyar földön termett ízletes paprikának. De még mennyire! Próbáljuk ki a paprikát, a paprika-unokatestvéreket, a chilit, a pepperónit, a habanerót, vagy a jalapenót! A kora ősz sárga-piros ragyogásában társítsuk kukoricával a tüzes élvezetet. Összeillenek, hiszen az őshazájuk is közös.

Halmos Monika
www.rozsakunyho.hu

FOTÓ: VASS ANDRÁS

Pikáns paprikalekvár

Hozzávalók: 2 kg húsos, piros paprika, 1 csípős paprika, 2 evőkanál só, 50 dkg befőzőcukor, 2-3 babérlevél, 2 nagy fej vöröshagyma, fél fej fokhagyma, fél dl borecet

A paprikát megtisztítjuk, nagyobb darabokra vágjuk. A szintén megtisztított és feldarabolt hagymával és fokhagymával együtt aprítógépbe tesszük, és nem túl finomra pépesítjük, befőzőlábosba öntjük, hozzáadjuk a babérlevelet, a sót, a cukrot és szüntelenül kevergetve felforraljuk. Borecettel ízesítjük, majd forrón üvegekbe töltjük. Hűtve tároljuk, grillezett húsok és zöldségek, szendvicsek mellé kínáljuk a pikáns lekvárt.

Chilis kukoricaleves

Hozzávalók: 25 dkg morzsolt, főtt kukorica (lehet konzerv is), 3 evőkanál olívaolaj, 2-3 gerezd fokhagyma, 1 chilipaprika, 1 liter zöldségalaplé, 1 rozmaringág, só, 2 dl tejszín, 2 evőkanál kukoricaliszt

A kukoricát lecsöpögtetjük, megfuttatjuk a felforrósított olívaolajon. Hozzáadjuk a kettéhasított chilit, a rozmaringot, majd felöntjük a zöldségalaplével. 5-6 percig csöndesen főzzük, majd kissé besűrítjük a tejszínnel elkevert kukoricaliszttel. Megsózzuk, újból átforraljuk. Azon melegében tálalhatjuk is, de aki krémesebben szereti, az a chilit és a rozmaringot eltávolítva belőle, botmixerrel simára turmixolhatja. Levesgyöngyöt, pirított zsemlekockát vagy apró sós süteményt is kínálhatunk mellé.

Chilis bab

Hozzávalók: 25 dkg vörös bab, 2 babérlevél, só, 60 dkg darált sertéshús, 1 vöröshagyma, 4 ek. olaj, 2 kisebb chilipaprika, 4 gerezd fokhagyma, 1 mokkáskanál őrölt bors, 8 dl paradicsomlé, 1-1 piros, sárga és zöld húsú paprika, 2 ek. cukor

A babot a főzést megelőző éjszakára hideg vízbe áztatjuk. Másnap leszűrjük, és tiszta vízben egy babérlevéllel és kevés sóval kb. 1,5 óra alatt puhára főzzük. A hagymát megtisztítjuk, fölaprítjuk, és olajon megfonnyasztjuk. Beletesszük a darált húst, az apróra vágott chilipaprikát és a fokhagymát, kevergetve megpirítjuk. Sóval, őrölt borssal ízesítjük, majd a paradicsomlevet és babot hozzáadva felforraljuk. A kicsumázott paprikákat felkockázzuk és a húsos babba szórjuk. Néhány percig együtt pároljuk, ízlés szerint kevés cukorral ízesítjük. Konzervbabból is készíthető.

VENDÉGLÁTÁS

SZÍVHEZ SZÓLÓ

A Szlovák Virágkötészeti Kupa pozsonyi versenyén három virágkötő, egymástól függetlenül, ugyanabban a virágkötészeti stílusban dolgozott. A vásárlók a romantikus, dekoratív stílust kedvelik leginkább, zömmel ilyen alkotásokat kérnek. Egyszerűen „szívhez szóló”, mondják róla.

A versenyzők menyasszonyi csokor, ajándékcsokor, asztaldísz, növény-összeültetés, ajtókoszorú és meglepetés készítését kapták feladatként. A virágkötészet régi és hagyományos stílusjegyeiben készült munkák közül mutatunk be három versenyzőt és alkotásaikat.

1 Soták Róbert kassai virágkötő

2 Soták Róbert csipkével és filccel készített keretet a romantikus, főként rózsákból álló menyasszonyi csokorhoz, ezzel fokozta a „vintage” hangulatot

3 Virágokkal gazdagon megtöltött ajtókoszorú

4 Elzerová Rebeka koszorú-alapja aranyra festett kerékpárkerék

5 A kora nyár legszebb virágait tette a romantikus menyasszonyi csokrába. Spárgával takarta el a csokor szárát, és a csokor alapját is abból készítette

6 A koszorúban is hasonló virágok szerepeltek

7 Földes László a legjobb pozsonyi virágüzlet képviseletében vett részt a versenyen

8 Menyasszonyi csokrában sokféle virágot használt, nyuszifüllevéllel leragasztott mandzsettát készített, és még a tartóedényt is a csokor hangulatának megfelelően választotta ki

9 Könnyed, laza ajtókoszorújába megszámlálhatatlanul sokféle növényt kötött

Szabó János rovata

Őszi VIRÁGGÖMBÖK

Az ősszel érő gyümölcsök kerekded alakjához a gömbformák illenek a legjobban, megnyugtató, mindenhez illeszthető alakzat, alapjuk többnyire hungarocell vagy tűzőhab. A száraz levelekkel, termésekkel borított gömbhöz hungarocell, az élő virágfejekből, levelekből készülő alkotáshoz pedig vizes tűzőhabot használjunk. A készítésnél ügyeljünk, hogy megtartsuk a szabályos alakot. Érdemes azonos hosszúságúra vágni a virágszárakat, s tűzzünk néhány, a magasságot jelző virágot is bele. A puha szárú krizantémokat drótozzuk, a tűzőhabba szúrt drótvéget pedig hajlítsuk vissza, így biztonságosabban bennemaradnak a virágok.

1 A tálba helyezett virággömb virágait nem kell megdrótozni. A vegyes színű összeállítások őszies hangulatúak

2 Ábrahám László apró almából, lampionvirágból, makk-kupacsból készített gömböt

3 A csipkebogyó közötti üres részeket filcszálakkal töltötte ki Ábrahám László

Hogyan készül az EMELETES CSOKOR?

Nagyon elegánsak az átlátható vonalú párhuzamos (paralel) virágkötészeti stílusban készült díszek, csokrok. A Virágkötők, Virágkereskedő Vállalkozók Magyarországi Szakmai Egyesülete által szervezett idei Magyar Virágkötészeti Bajnokság (Tata, Víz-Zene-Virág Fesztivál) egyik feladataként paralel csokrot írtak ki a versenyzőknek. Sokféle megoldással találkozhattunk, az egyik legszebb, szakmailag legjobb megoldást *Mezőffy Tamás mestervirágkötő* készítette. Ellestük és lefényképeztük a munkafolyamatot, így megismerhető a párhuzamos csokor összeállításának „titka”.

1 A látványos kész alkotásban a virágok és kellékek emeletenként helyezkednek el

2 A Heliconia-virágok összeillesztésével kezdődtek a munkálatok. A virágok állásának megfelelően készült el az „első emelet”

3 A következő sort a buzogányok alkotják, majd következnek a madártej (Ornithogalum) apró virágai. A virágcsoportokat szintenként kell rögzíteni

4 Ismét Heliconia-, majd szegfűsor következik. Vigyázzunk, a végén minden virágszárnak bele kell érnie a vízbe

5 A máktermések elhelyezésekor láthatók a többszörösen átkötött csokor rögzítési helyei

6 A végén bambuszpálcákból takarórészt erősített a csokorhoz, és tarajossül-tüskéket is elhelyezett közöttük

7 Legalább két helyen kell megkötni a csokrot,ezzel megteremthető a párhuzamosság

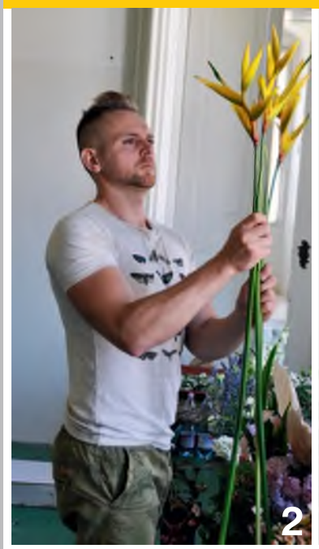

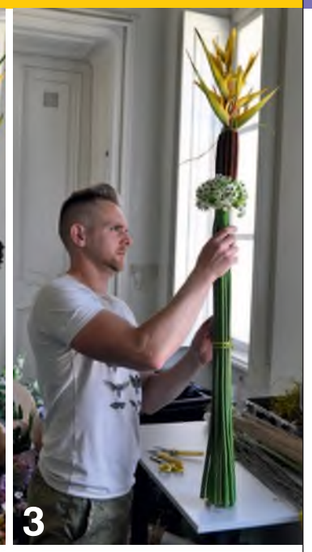

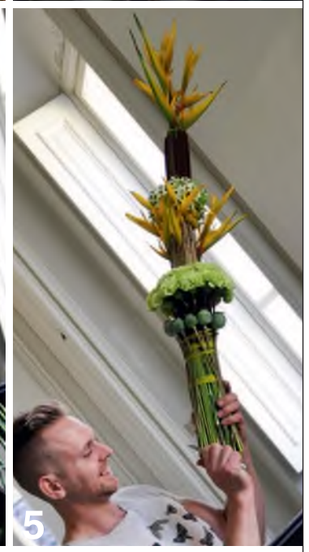

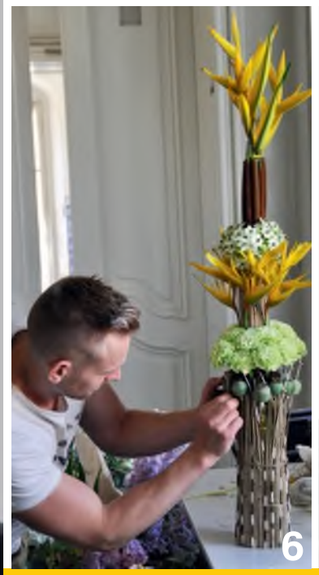

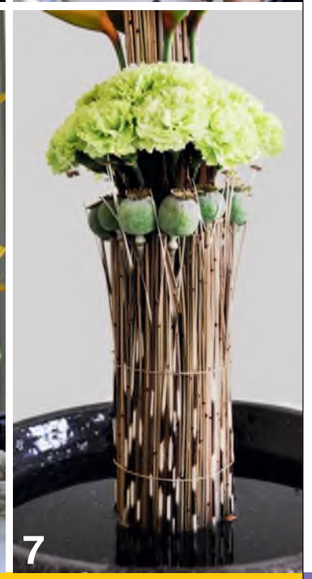

Nem csak temetőbe

Az 1970-es, 80-as években a krizantémot, vágott virágként vagy cserepes dísznövényként szinte csak az őszi kegyeleti időszakban lehetett látni. Amióta egész évben kapható, új alak- és színváltozatok jelentek meg, már nem csak temetői virág, sokkal inkább csokrok, mindennapi virágdíszek szerves alkotóeleme. Nagyon tartós virág, ezért szívesen visszük vendégségbe, de akár otthonra is. A vendéglátósok is megkedvelték tartóssága miatt. A JustChrys csoport újabb ötletekkel látja el a virágkötőket és a vásárlókat. Közülük mutatunk be néhányat.

1 Hagyományos stílusban

2 A négyszögletes poharakba tartós bőrlevél- (Bergenia) levelekkel együtt tehetünk nagyobb vagy több kisebb fejű krizantémot. Egyszerűen és gyorsan elkészíthető dísz

3 A koszorúalapba tűzött virágokkal az ősz színgazdagságát teremthetjük meg. Nemcsak a narancssárga és a barna, hanem az üde színek is az őszhöz tartoznak

4 Különleges vázákba egyszerű díszek valók, így a váza alakja és színe is érvényesül

KÉPEK: JUSTCHRYS

HERMAN OTTÓ BONSAI EGYESÜLET

Budapest XIII., Dráva utca 11.
www.bonsaiherman.atw.hu

Szeptember 25., csütörtök
Bonszai növények egyedi tartása, teleltetése
Kalászi József

Október 30., csütörtök
Az Európai Bonszai Kiállításról tájékoztató előadás
Bartusek László

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM

Budapest XIV., Városliget, Vajdahunyadvár
Tel./fax: (+36)-(1)-363-2711
E-mail: info@mmgm.hu
– www.mmgm.hu
Nyitva: kedd–vasárnap: 10–17 óráig. Hétfőn zárva

FÜVÉSZKERT

Budapest VIII., Illés utca 25.
Tel.: (+36)-(1)-210-1074,
(+36)-(1)-314-0535
www.fuveszkert.org
Nyitva: mindennap 9–17 óráig
Az üvegházak nyitvatartása: 9–12 és 13–16 óra között

NEMZETI BOTANIKUS KERT

Vácrátót, Alkotmány u. 2–4.
www.botanikuskert.hu

Augusztus 20. – október 10.:
Kertünk tájfestészeti lenyomatai

Szeptember 10. – október 10.:
A „Nyomozz a növények után az irodalomban” alkotópályázat legjobb műveinek kiállítása

Október 1–31.
Termés- és tobozkiállítás

Október 5.:
Nemzetközi madármegfigyelő nap

Október 5.:
„Földi javak asztalunkon”
– termékkiállítás és -vásár

Október 5.:
Festőkurzus indul

Október 24–26.:
Minden napra egy séta
– díjtalan tematikus séták

A kertben önkénteseket fogadnak kerti feladatok ellátására, adminisztratív munkákra, rendezvényeken hoszteszi feladatokra, kézműves foglalkozások tartására. Minden korosztályt szívesen látnak. Jelentkezés: Thalmeiner Tünde, thalmeiner.tunde@okologia.mta.hu, tel.: (+36)-(28)-360-122, (+36)-(28)-360-147/131, vagy személyesen

Szeptember 19–21.
Hortus Hungaricus
(kertészet)
Szigetszentmiklós, Flora Hungaria
www.hortushungaricus.hu

Szeptember 26–28.
Kaposvári Állattenyésztési Napok
(mezőgazdaság)
Kaposvár,
Pannon Lovas Akadémia
www.kaposvarinapok.hu

Október 17–19.
Őszi Kertészeti Napok
(dísznövény)
Budapesti Corvinus Egyetem
Tel.: (+36)-(1)-482-6270

A programajánlat elkészítéséhez a rendelkezésünkre álló adatokat dolgoztuk fel, a legjobb tudásunk szerint. Mielőtt útnak indulna, érdeklődjön a nyitvatartási idő és a helyszín felől.

A Kertbarát Magazin idei 7–8-as számában megjelent előfizetési akció nyertesei, akik egyenként 2000 Ft-os Oázis vásárlási utalványt kapnak:

Molnárné Vajant Erika, Balatonlelle; Szecsődi Viktória, Felcsút; Gergényi Lajosné, Tököl; Takács István, Zámoly; Pendert Ferenc, Pilisszentiván; Harangi Gyuláné, Tépe; Nagy Lászlóné, Mezőberény; Baumgartner Ferenc, Gencsapáti; Deák Zsuzsanna, Szeged; Herman József, Felsőrajk; Kirchnerné Gáspár Terézia, Vecsés; Szöllősi István, Nagykanizsa; Vincze Istvánné, Halimba; Bucsi Györgyné, Tököl; Rábaköziné Kozári Mária, Székesfehérvár; Pataki István, Budapest; Polgár László, Fertőszéplak; Pór Józsefné, Balatonboglár; Tömördi Margit, Fertőszentmiklós; Fonyódi Katalin, Budapest; dr. Adlovits Imréné, Budapest; Orosz János, Újhartyán; Debreczeniné Adorján Ida, Botpalád; Ribánszki István, Budapest; Pálinkás János, Tiszakécske.
Gratulálunk a nyerteseknek!

Előfizetési megbízás
Előfizethető az ország bármely postáján, a hírlapkézbesítőknél, e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, a (06)-(80)-444-444-es telefonszámon, vagy a honlapunkon: www.kertbaratmagazin.hu
Kérjük, olvashatóan töltse ki, s küldje a Magyar Posta Zrt. Levél Üzleték Központi Előfizetési és Árucsoport címére: 1900 Budapest

Előfizetem a Kertbarát Magazin című kiadványt.
Előfizetési díj egy évre: 3600 Ft

Név:

Cím:

Kelt: év hó nap

aláírás

KÖNYVAJÁNLÓ

SOMOGYI ÍZEK

Tapasztalatom szerint ma a vendégek részéről szállodákban és az éttermekben egyaránt mind nagyobb az igény, hogy az étlapon az adott régióra jellemző, tájjellegű ételek szerepeljenek. A konferenciák, rendezvények résztvevői is szívesen látják az adott esemény menüjében a tradicionális ételeket, az adott tájra jellemző különlegességeket.

Vendéglátó szakemberként már a nyolcvanas évek közepe óta folyamatosan keresem és gyűjtöm a hagyományos, a népi ételrecepteket. Kutatásaim révén sikerült olyan ételeket visszacsempészni a napi étkezésekbe, amelyek időközben már a feledés homályába merültek, vagy lenézően a „paraszti” jelzővel lettek illetve.

A könyvben szereplő ételek nagy részénél az elmúlt századok népi ételei ötvöződnek a XXI. század gyorsan fejlődő technikájával, és a hagyomány teremtette ízek egyidejű megőrzésével.

Somogyi mesterszakácsként, balatoni polgárként e vidék szokásait ismerem leginkább. A könyvben e térség régmúlt gasztronómiai szokásait, alapanyagait, illetve a jelenkor elvárásainak megfelelő ételeit gyűjtöttem össze. Az ételek kiválasztásánál a felhasználandó alapanyagokat, továbbá a szezonalitást is figyelembe vettem, sőt évszakok szerint csoportosítottam a megjelenített ételeket és recepteket, melyek mellé olykor kiváló magyar borokat társítottam. A receptek nagy részét én már otthoni, szűk családi körben kipróbáltam. Tegyen Ön is így, ígérem, nem fog csalódni! Garantálom, hogy ételeimmel a vendéglátásban is mindig tetszést és sikert arat!

Kocsonya Kálmán

A könyv ára: 3500 Ft.
A könyv megrendelhető: kalmankocsonya@gmail.com, vagy a +36-(30)-487-8299-es telefonszámon.

H. SZABÓ SÁNDOR FELVÉTELEI

H. Szabó Sándor nyugdíjas tűzoltó Makláron létesült mini arborétumról számolt be.

Heves megyében, Makláron, az enyészettől visszavett 2,5 hektáros területen valósította meg régi dédelgetett álmát Rónai Péter nyugdíjas tűzoltó: évek óta tartó munkálatok során, Péter fia támogatásával „mini arborétumot” hozott létre. A cserjék, fák, növények és virágok közül sok a környéken őshonos. Nemrég pihenőhely, mesterséges tó épült, vízi és növényvilága folyamatosan gyarapodik. A lehetőségekhez mérten bővülő mini arborétum a fiatalabb korosztály számára is látogatható lesz, akik helyben tanulhatják majd a környezet védelmét, megbecsülését.

GOMBAIDÉNY

A meleg idő és a gyakori eső miatt hosszú gombaidényre számíthatunk. Sokan örömmel indulnak el gombát gyűjteni, kellő körültekintés nélkül azonban akár halálos kimenetelű is lehet a kellemes kirándulás. Fontos, hogy ha magunk szedünk gombát, mindenképp vizsgáltassuk meg gombaszakellenőrrel! A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) honlapján (www.nebih.gov.hu) elérhető a nyilvántartott gombaszakellenőrök jegyzéke, az ellenőröket foglalkoztató piacok listája és azok nyitvatartási ideje, illetve megtalálhatjuk a leggyakoribb ehető és az azokhoz hasonló mérgező gombafajok fotóit. A szakemberek nem csupán a mérgező fajtákat tudják biztonsággal kiválogatni, de azon gombákat is, amelyek fogyaszthatóvá tételéhez speciális eljárás szükséges, pl. 20 percen túli főzést igényel, vagy alkohollal együtt nem fogyasztható. Csak ép, egészséges, fiatal gombákat gyűjtsünk és fajonként elkülönítve tegyük őket kosárba vagy dobozba. Műanyag zacskóba nem érdemes gyűjteni, mert befülled a zsákmány. Vadon termő, gyűjtött gombát piacon kizárólag szakellenőri igazolással szabad értékesíteni, amit az árusnak a gomba mellé ki kell helyeznie.

A gombának nagyon magas a víztartalma, gyorsan romlik, ezért ajánlatos már a vásárlás vagy gyűjtés napján elkészíteni belőle az ételt, amit azonnal fogyasszunk is el! Ha mégsincs lehetőségünk aznap megfőzni a gombát, akkor száraz, szellős, hűvös helyen tároljuk és a lehető leghamarabb használjuk fel. Ha gyűjtött gombából készült étel fogyasztását követően megbetegedés, vagy annak gyanúja merül fel, akkor azonnal forduljunk orvoshoz! A gyors diagnózist, a hatékony terápiát segíti, ha a megmaradt gombát, a gombás étel maradékát, vagy akár a gomba tisztítási hulladékát magunkkal visszük az orvoshoz.

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

Áder Csaba a kertjéről, a benne előforduló lepkékről küldött képeket, illetve rövid írást.

Természetszerető emberként akkor tölt el a legnagyobb megelégedettség, amikor a kertem által közelebb juthatok a természethez. A családi ház veteményeskertjéből kikanyarított kis darabon a virágok a főszereplők. Megtalálható benne minden, ami valaha megtetszett, a tavaszi hagymások ugyanúgy, mint a fűszernövények (kakukkfű, szurokfű, zsálya). Kis részen a vadnövényeknek is teret engedtem (mocsári nőszirom, réti kakukkszegfű).

Leginkább tavasszal szeretem a kertemet, amikor a tulipánok és nárciszok tarka tömege mellett kis rész kéken ragyog a csillagvirágtól. Nyáron a hagymások visszahúzódása után liliomok és magról nevelt dáliák töltik ki a felszabadult helyet, majd a rövid pihenőidő után a nyár derekára ismét virágba borul a kert. Egészen őszig, a krizantémok megjelenéséig mindig virágzik valami.

Kék csillagvirág poszméhhel

Kis rókalepke

Kardos lepke

Az egész éves virágzásnak köszönhető, hogy megjelennek a lepkék, tartós jelenlétükhöz elegendő, ha táplálkozó- és szaporodóhelyet teremtünk nekik. Az elhagyott kertrészben buján növő csalános a legtöbb lepkefélének nyújt tápnövényt, de fontos táplálékuk a lehullott gyümölcs is.

Ha pillangókat akarunk csalogatni a kertünkbe, akkor olyan növényeket válasszunk, amelyeket szívesen látogatnak. Ilyen például a törökszegfű, a bodza, a szederfélék és a rézvirág, vagy ahogy nálunk nevezik, a legényvirág.

Kertem nem vetekedhet a példásan gondozott, nagy kiterjedésű társaival, de nem is ez a célom, ebben a kis külön világban elértem azt a harmóniát, amiért érdemes kiülnöm a kertbe.

Rejtvény

2014-ben az év gombája egy kicsiny, barna gomba, ami alig tűnik fel a fűben, de ha az ember fölveszi és megszagolja, akkor az az illatával egyből jelzi, hogy nem közönséges gombácska. Csak a kalapját használjuk fel.

A nevét szókígyó formában a rejtvényábra rejti.

S	Z	F	Ű
I	E	G	G
E	Z	M	O
M	E	B	A

A megoldásokat küldje be címünkre!
A helyes megfejtést beküldők között **egy nyertes részére könyvet** sorsolunk ki.
Címünk: Kertbarát Magazin, 1591 Budapest, Pf.: 294. Beküldési határidő: 2014. november 5.
A Kertbarát Magazin július–augusztusi számában közölt rejtvény helyes megfejtéséért felajánlott könyvet Garan Bertalan miskolci olvasónk nyerte.

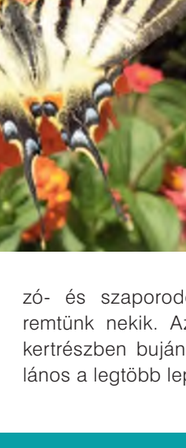

Kérdéseiket, ötleteiket, javaslataikat és észrevételeiket továbbra is várja a szerkesztőségben:
Algeier Wendy
algeier.wendy@kerteszetesszoleszet.hu

A Kertbarát Magazin legközelebbi száma november 21-én jelenik meg.

Postacímünk: Budapest, Postafiók: 294, 1591
Faxszámunk: 273-2285
E-mail címünk: szerkesztoseg@kerteszetesszoleszet.hu

spuri.hu Rágcsálóriasztók

Szabaduljon meg hívatlan vendégeitől!

– egér, patkány
– nyest, pele, görény
– vakond
– kullancs, bolha
– galamb, seregély

Forel Elektronikai Kft.
2800 Tatabánya, Árpád út 61.
Tel./Fax: +36 34 316 673
e-mail: spuri@spuri.hu
www.spuri.hu

A rejtvény számozott négyzeteinek betűiből egy magyar költő neve és versének címe állítható össze. A fősorokban verséből idézünk. Kérjük, hogy a megfejtést küldje be címünkre!

Kertbarát Magazin
1591 Budapest, Pf.: 294,
vagy e-mailen:
titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu
Beküldési határidő: **2014. november 15.**
*A helyes megfejtést beküldők közül **három nyertes könyvjutalomban** részesül.*

Július–augusztusi számunk megfejtése: Szilágyi Domokos: Új kenyér
A felajánlott könyveket Faragó Sándorné budapesti; Lovas Mihályné bélmegyeri; Zachar Lászlóné parádi rejtvényfejtőinknek postázzuk.

A JAPÁN HÓSZIROM

Kissé méltatlanul mellőzött díszcserje a Kelet-Ázsiából származó japán hószirom, pedig nagyon mutatós, s a környezeti viszonyainkat is remekül tűrő növény.

A japán hószirom *(Rhodotypos scandens)* a rózsafélék családjába tartozik, kivételes alaktani tulajdonságaival azonban némiképp eltér a családra jellemző főbb sajátosságoktól. Nemzetségének egyetlen faja. Nevében az ógörög eredetű *rhodon* jelentése rózsa, ami onnan származhat, hogy virágai az egyszerű, fehér virágú rózsákéra emlékeztetnek, a *typos* pedig típust jelent, a nevük tehát rózsafélének, a rózsához hasonlónak fordítható. A *scandens* jelentése kúszó, bár valójában bokros növekedésű. Talán azért kaphatta nevét *Carl Peter Thunberg* svéd botanikustól, mert eredeti hazájában az akár öt méter magasra is megnövő növény hajtásainak vége kissé bókol. Sokkal jellemzőbbek a növény szinonim elnevezései, így a *R. kerrioides* arra utal, hogy megjelenésében nagyon sok hasonlóságot mutat a közismert, sárga virágú boglárcserjével *(Kerria japonica)*, illetve a *R. tetrapetala* a virág négy sziromlevelét írja le.

BODOR JÁNOS FELVÉTELEI

A japán hószirom Japánban, Koreában, Közép- és Kelet-Ázsiában él, nálunk 1-2 méteresre növő, fölfelé törő ágrendszerű, gömbölyded cserje. Hajtásai, ágai a családban különlegességként keresztben átellenesen állnak, az idősebb vesszők, az ágak kérge szürkésbarna, vékony éves hajtásai zöldesek, zöldesbarnák. Lombhullató faj, élénkzöld, 4-8 centiméter hosszú, kihegyezett csúcsú levelei a családtól ugyancsak eltérően keresztben átellenesen állnak, szélei kétszeresen fűrészfogasak. A levél szép mély erezete a rakott szoknya ráncaira emlékeztet, a lombja ősszel sárgára színeződik.

A május-júniusi virágzás a növény egyik legmutatósabb időszaka, a hajtások csúcsán hófehér, mintegy 3-5 centiméter széles, négyszirmú virágok nyílnak egyesével. A négyes szám megjelenése szintén kivételes tulajdonság; az elnyílás után többnyire négy aszmagtermés fejlődik, ugyancsak négy csészelevél öleli körül őket. A termések kisebb borsónyiak, kezdetben zöldek, később csillogóan fénylő feketék, kemény héjúak. A csinos termések gyakran egész télen át díszítik a bokrot.

A japán hószirom cserjecsoportok tagjaként vagy szoliterként is telepíthető tömegcserje. Edzett, nagyon ellenálló, a száraz vagy a városi körülményeket is elviseli. Normál kerti talajba ültessük, napos vagy félárnyékos fekvést válasszunk számára. Meghálálja az öntözést. Nem igényel rendszeres metszést, legfőljebb az idős, elöregedett hajtásrészeket távolítsuk el.

Gyorsan nő

A díszfaiskolák magvetéssel szaporítják, mi is bátran próbálkozhatunk vele. Az októberre megérett terméseket gyűjtsük be, tisztítsuk ki, s a magokat nyirkos homok közé keverve rétegezzük. Egy-két hónapos rétegzést követően a télen szedett magok is jól csíráznak. Tavasszal vessük a magokat; töltsünk meg normál kerti talajjal szaporítótálcát vagy cserepet, majd szórjuk a felszínére a magokat, s takarjuk vékony talajréteggel. Öntözzük be a magvetést, s gondoskodjunk róla, hogy a közeg ne száradjon ki. Öntözés mellett, jó talajban a növények két esztendő alatt elérhetik a 60-70 centiméteres magasságot.
A japán hószirom értékes, viszonylag gyors növekedésű cserje, érdemes lenne nagyobb mennyiségben szaporítani és telepíteni.

A magkérő leveleket a BCE KETK Dísznövénytermesztési és Dendrológia Tanszék címén, 1518 Budapest, Pf.: 53, Sütöriné dr. Diószegi Magdolna várja. A 105 Ft-tal fölbélyegzett válaszborítékra írják rá: „Magot küldünk”.

Az akció a készlet erejéig, illetve visszavonásig érvényes, más kedvezménnyel nem összevonható! Az akciós

Jöjjön el hozzánk, és váltsa be 1000 forintos kuponunkat!

Kertészeti Áruházaink szerte az országban:
Ajka 8400 Ipari Park, északi szektor; **Budakeszi** Szőlőskert Ipari Park (a Tesconál) **Budapest - Pasarét** 1026 Zilah u. 6; **Budapest - Kőbánya** 1101 Kőbányai út 47; **Budapest - Rákosszentmihály** 1162 Szlovák út 15; **Budapest - Soroksár** 1237 Helsinki út 80; **Cegléd** 2700 Külső-Jászberényi út 2; **Csopak Mini** 8229 Kossuth Lajos u. 15.; **Diósd** 2049 Diófasor u. 19. (Az Intersparnál); **Hajdúnánás Mini** 4080 Szabadság u. 50; **Jászberény** 5100 Nagykátai út 17; **Keszthely** 8360 Semmelweis u. 2; **Mohács** 7700 Pécsi út, Ipari Park; **Monor** 4-es főút 32. km; **Nyíregyháza** 4400 Korányi Frigyes út 204; **Orosháza Mini** 5900 Székács József u. 61; **Szolnok - Szajol** 4-es főút 108. km **Tatabánya** 2800, Erdész u. 39. (A Dózsakertben)